

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра європейської економіки і бізнесу**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Міжнародні економічні відносини
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	29 «Міжнародні відносини»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Вплив війни в Україні на світову економіку»

здобувача Коваленко Анастасія Сергіївна _____
(підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доц. Лещенко К.А. _____
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ) (підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., проф. Федірко О.А.

(підпис)

Київ 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра європейської економіки і бізнесу**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

**«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
29 Міжнародні відносини
292 Міжнародні економічні відносини**

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Ткаленко С.І.

_____ Федірко О.А.

«___» _____ 2025 р.

«___» _____ 2025 р.

**ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти Коваленко Анастасія Сергіївна**

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: **«Вплив війни в Україні на світову економіку»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «__» _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах Державного служба статистики України

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні аспекти впливу збройних конфліктів на світову економіку
<i>(термін подання – до 10 березня)</i>	
Розділ 2	Аналіз наслідків війни в Україні для світової економіки
<i>(термін подання – до 30 березня)</i>	
Розділ 3	Перспективи відновлення глобальної економіки після війни в Україні
<i>(термін подання – до 25 квітня)</i>	

Об'єкт дослідження:	Світова економіка в умовах військових конфліктів
Предмет дослідження:	Економічні наслідки війни в Україні для глобальних ринків, фінансової стабільності, міжнародної торгівлі та економічної політики держав
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Визначити та проаналізувати вплив війни в Україні на світову економіку, оцінити ключові зміни у глобальних економічних процесах та розглянути перспективи відновлення міжнародної економічної системи після завершення війни

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Проаналізувати теоретичні аспекти впливу збройних конфліктів на світову економіку
У розділі 2	Аналіз наслідків війни в Україні для світової економіки
У розділі 3	Визначити перспективи відновлення глобальної економіки після війни в Україні

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Лещенко К.А.
(ініціали, прізвище)
«01» березня 2025 р.

Завдання одержав студент

(підпис)

Коваленко А.С.
(ініціали, прізвище)
«01» березня 2025 р.

РЕФЕРАТ

Тема: «Вплив війни в Україні на світову економіку».

Кваліфікаційна робота: 68 с., 3 рис., 29 таблиць, 45 літературних джерел, 10 додатків

Дослідження полягає у всебічному вивченні та висвітленні різноспрямованих наслідків повномасштабної війни в Україні для глобальної економічної системи. Робота охоплює такі ключові аспекти впливу, як зміни у світових ланцюгах постачання, енергетична безпека, інфляційні процеси, геополітичні зрушення, вплив на технологічний розвиток, ситуацію в країнах, що розвиваються, та трансформацію світового порядку.

Об'єктом дослідження виступили процеси, що відбуваються у світовій економіці під впливом військового конфлікту в Україні.

Предмет дослідження є основні наслідки та тенденції, що виникають у світовій економічній системі внаслідок повномасштабної війни в Україні, включаючи її вплив на енергетичну безпеку, інфляційні процеси, геополітичну ситуацію, технологічний розвиток, країни, що розвиваються, та світовий порядок.

Мета дослідження є визначення та аналіз ключових аспектів впливу війни в Україні на світову економіку, виявити основні виклики та можливості, що виникають у зв'язку з цим конфліктом, а також оцінити його довгострокові наслідки для глобальної економічної стабільності та розвитку.

Завдання дослідження:

Проаналізувати вплив війни на глобальні ланцюги постачання та продовольчу безпеку.

Оцінити наслідки військового конфлікту для світових цін на енергоносії та трансформації енергетичного ринку.

Дослідити вплив війни на інфляційні процеси у світовій економіці та реакцію центральних банків.

Виявити зміни у геополітичному ландшафті та їхній вплив на світову економічну взаємодію.

Проаналізувати вплив конфлікту на технологічний розвиток та співпрацю.

Оцінити наслідки війни для країн, що розвиваються, та їхньої економічної стабільності.

Визначити можливі зміни у світовому порядку та їхній вплив на глобальну економіку.

У роботі використовувалися такі методи:

Аналіз та синтез – для розкладання складних економічних явищ на складові елементи та подальшого об'єднання їх для формування цілісного уявлення про вплив війни.

Порівняльний метод – для зіставлення економічних показників та тенденцій до та під час війни, а також для порівняння ситуації в різних країнах та регіонах.

Системний підхід для розгляду світової економіки як єдиної системи, в якій усі елементи взаємопов'язані та взаємозалежні.

Статистичний аналіз при обробці та інтерпретації статистичних даних для виявлення закономірностей та тенденцій у розвитку світової економіки.

Метод експертних оцінок при використанні висновків та прогнозів провідних економістів та міжнародних організацій для поглибленого аналізу проблеми.

Прогнозування для формування припущень щодо майбутнього розвитку світової економіки з урахуванням поточних тенденцій та можливих сценаріїв ескалації/деескалації конфлікту.

Ключові слова: війна в Україні, світова економіка, економічні наслідки, продовольча безпека, енергетична безпека, інфляція, геополітика.

ВІДГУК
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»
Коваленко Анастасії Сергіївни
на тему:
«Вплив війни в Україні на світову економіку»

Актуальність теми. Кваліфікаційна бакалаврська робота на тему "Вплив війни в Україні на світову економіку" є надзвичайно актуальною. Повномасштабне вторгнення кардинально змінило світовий економічний ландшафт, спричинивши глибокі наслідки для енергетичних ринків, продовольчої безпеки, інфляції, геополітики та технологічного розвитку. Дослідження цього впливу критично необхідне для розуміння поточних тенденцій та розробки стратегій адаптації.

Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи та наявність самостійних розробок авторки. Робота вирізняється високим рівнем аналітичного опрацювання тематики, логічною структурою та глибоким охопленням актуальних економічних питань. Авторка демонструє вміння комплексно аналізувати економічні наслідки збройних конфліктів, ефективно поєднуючи теоретичні підходи, емпіричні дослідження та статистичні методи аналізу. Особливу цінність становлять авторські підходи до систематизації наслідків війни для енергетичних ринків, фінансової стабільності, міжнародної торгівлі та довгострокових прогнозів розвитку світової економіки. Робота спирається на велику кількість актуальних джерел, в тому числі матеріали міжнародних організацій (МВФ, Світового банку).

Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Сформульовані теоретичні висновки дозволяють глибше розкрити трансформаційні процеси, що відбуваються в умовах сучасних геополітичних викликів, зокрема у сферах міжнародної торгівлі, інвестиційної діяльності, фінансової стабільності та енергетичної безпеки. Практичні рекомендації та теоретичні висновки, запропоновані авторкою, мають прикладний характер та , будуть корисними для органів державної влади, зокрема Міністерства економіки України, Міністерства закордонних справ, а також для освітніх та аналітичних центрів.

Наявність недоліків. Разом з тим, у роботі наявні окремі недоліки, які не знижують загального позитивного враження. Зокрема, окремі структурні розділи роботи були подані на перевірку із порушенням визначених строків. Результат перевірки на плагіат: КП1 – 5,89%, КП2 – 4,02%)

Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК. Робота повністю відповідає вимогам і допускається до захисту.

Оцінка від керівника - 48 балів

Науковий керівник

доц., к.е.н. К. А. Лещенко

06 червня 2025 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ	6
1.1. Теоретичні підходи до аналізу впливу військових конфліктів на глобальні економічні процеси	6
1.2. Основні механізми економічного впливу війни на енергетичні ринки, фінансову стабільність та логістику.	11
1.3. Методологія аналізу економічних наслідків війни	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ДЛЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	18
2.1. Вплив війни на глобальні енергетичні ринки та сировинні ресурси	18
2.2. Специфіка дестабілізації міжнародної торгівлі та порушення логістичних ланцюгів	34
2.3. Особливості фінансових наслідків війни для інфляції, санкційної політики та світових інвестиційних потоків	43
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ПІСЛЯ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	51
3.1. Роль міжнародних організацій та ключових економічних гравців у стабілізації світової економіки	51
3.2. Перспективи відбудови України та її інтеграції у світову економіку	55
3.3. Прогноз довгострокових змін у глобальній економіці через війну в Україні	59
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Військове вторгнення Росії в Україну у 2022 році стало не лише трагедією для українського народу, але й потужним дестабілізуючим фактором для світової економіки. Цей конфлікт, що розгорнувся в самому серці Європи, спричинив ланцюгову реакцію, яка торкнулася практично всіх сфер глобального господарства.

Україна та Росія є ключовими гравцями на світових ринках енергоносіїв, зернових, металів та інших стратегічно важливих товарів. Війна призвела до розриву налагоджених ланцюгів постачання, зростання цін на сировину, посилення інфляції та поглиблення енергетичної кризи. Крім того, конфлікт спричинив масштабну гуманітарну катастрофу, що також має значні економічні наслідки.

Актуальність теми. В умовах триваючої війни, дослідження її впливу на світову економіку набуває особливої актуальності для України. Розуміння механізмів цього впливу дозволить розробити ефективні стратегії адаптації та мінімізації негативних наслідків для української економіки, що зумовлює актуальність теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика впливу війни в Україні на світову економіку активно досліджується як українськими, так і зарубіжними науковцями. Серед найбільш вагомих праць слід відзначити дослідження К. Лещенко, Н. Фурсіної, Б. Гуменюка, Н. Матвієвського, М. Трещова, К. Набока, О. Томчук та ін.

Однак, незважаючи на значний обсяг досліджень, залишаються не вирішеними питання щодо перспективи відбудови України та її інтеграції у світову економіку та ролі міжнародних організацій та ключових економічних гравців у стабілізації світової економіки після війни в Україні.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження — визначити та проаналізувати вплив війни в Україні на світову економіку, оцінити ключові зміни у глобальних економічних процесах та розглянути перспективи відновлення міжнародної економічної системи після завершення війни.

Завданнями, що забезпечуть досягнення мети роботи є:

- визначити та систематизувати основні теоретичні підходи до аналізу впливу військових конфліктів на глобальні економічні процеси;
- розкрити основні механізми економічного впливу війни на енергетичні ринки, фінансову стабільність та логістику;
- дослідити методологію аналізу економічних наслідків війни, включаючи вибір ключових показників та методів їх оцінки;
- оцінити вплив війни на глобальні енергетичні ринки та сировинні ресурси, включаючи аналіз змін цін, обсягів виробництва та торгівлі;
- дослідити специфіку дестабілізації міжнародної торгівлі та порушення логістичних ланцюгів, спричинені війною;
- проаналізувати фінансові наслідки війни для інфляції, санкційної політики та світових інвестиційних потоків;
- визначити роль міжнародних організацій та ключових економічних гравців у стабілізації світової економіки після війни в Україні;
- оцінити перспективи відбудови України та її інтеграції у світову економіку;
- скласти прогноз довгострокових змін у глобальній економіці, спричинених війною в Україні.

Об'єкт дослідження – світова економіка в умовах військових конфліктів.

Предмет дослідження – економічні наслідки війни в Україні для глобальних ринків, фінансової стабільності, міжнародної торгівлі та економічної політики держав.

Методи дослідження. Для дослідження впливу війни в Україні на світову економіку застосовано комплексний підхід, що поєднує теоретичні та емпіричні методи. Теоретичні методи, такі як системний та порівняльний аналіз, дозволять розглянути глобальні економічні процеси в їхній взаємодії та виявити закономірності впливу збройних конфліктів. Емпіричні методи, зокрема статистичний та економетричний аналіз, дадуть змогу оцінити кількісні показники впливу війни на різні сектори економіки.

Використано ряд якісних методів, таких як аналіз публікацій та звітів, експертні опитування та кейс-стаді. Вони дозволять отримати глибше розуміння механізмів впливу війни та виявити не лише кількісні, а й якісні зміни в світовій економіці. Комбінація цих методів забезпечить всебічний та об'єктивний аналіз, що є необхідним для розробки ефективних стратегій адаптації до нових економічних реалій.

Інформаційна база дослідження відображає узагальнений перелік джерел інформації (праці вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків, статистичні дані офіційних сайтів Державної служби статистики України, Міністерства інфраструктури України, Національного банку України та ін.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, в т.ч. 29 таблиць, 3. рисунків та 45 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

1.1. Теоретичні підходи до аналізу впливу військових конфліктів на глобальні економічні процеси

Сучасні збройні конфлікти, на відміну від світових воєн, характеризуються локальністю, специфічною тактикою та високою інтенсивністю, що суттєво змінює їхні економічні наслідки. Традиційні моделі аналізу, засновані на досвіді минулих конфліктів, зокрема 1980-х років, не відображають актуальних загроз і складнощів. Тому виникає необхідність розробки нових, об'єктивних методів оцінки впливу військових дій на соціально-економічні процеси. Особливо актуальним є створення моделі, здатної прогнозувати наслідки конфлікту для економіки України, враховуючи її унікальні особливості та сучасні тенденції.

Згідно з даними щорічного звіту Institute for Economics and Peace, глобальний рівень миру продовжує знижуватися, фіксуючи погіршення протягом 13 з останніх 15 років. В минулих періодах загальний показник миролюбності зменшився на 0,42%. Хоча в середньому військові витрати у відсотках від ВВП скоротилися, загальні світові витрати на оборону зросли через значне збільшення, пов'язане з війною в Україні. Цей конфлікт став ключовим фактором, що впливає на мілітаризацію та фінансові зобов'язання країн. Аналіз наслідків війни в Україні дозволяє виділити низку багатосторонніх аспектів, які потребують детального вивчення [1].

Як зауважує Себастьян Ґаліані, війна в Україні стала каталізатором глобальної інфляції. Країни-постачальники сировини, такі як Росія та Україна, порушили світові ланцюги постачання, що призвело до різкого зростання цін на енергоносії, зерно та метали. Це, своєю чергою, спричинило рекордне зростання цін на продовольство, особливо в країнах, що залежать від імпорту. Інфляція, що зростає, знецінює доходи та збільшує попит, створюючи додатковий тиск на

економіки по всьому світу. Руйнування логістичних ланцюгів та торговельних зв'язків стало ще одним ключовим наслідком війни. Порушення усталених маршрутів постачання спричинило дефіцит товарів та затримки в їх доставці. Сусідні з Україною країни зіткнулися з додатковими труднощами, пов'язаними з потоком біженців, що вимагає значних фінансових ресурсів. Країни, які мають тісні економічні зв'язки з Росією та Україною, відчувають особливо сильний вплив. Геополітична нестабільність, спричинена війною, підірвала довіру інвесторів та бізнесу. Зростання невизначеності на світових ринках призвело до зниження інвестиційної активності та погіршення фінансових умов. Ціни на активи зазнали тиску, а можливе посилення протекціоністських тенденцій та фрагментація світової економіки створюють додаткові ризики [2].

Аналізуючи вплив збройних конфліктів на економіку, необхідно враховувати низку ключових факторів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Систематизація факторів впливу збройних конфліктів на економіку

Фактор впливу	Опис	Вплив на економіку
Тривалість конфлікту	Довготривалість бойових дій	Посилення негативного впливу на макроекономічні показники
Інтенсивність бойових дій	Масштаб та сила бойових дій	Збільшення руйнувань, погіршення економічних показників
Локалізація бойових дій	Розташування бойових дій в районах економічної активності	Значні негативні зміни в економіці
Тип конфлікту	Міждержавний або громадянський	Схожа динаміка впливу на ВВП, державні витрати, експортно-імпортні операції, витрати домогосподарств та внутрішні інвестиції
Стан інфраструктури	Рівень руйнування інфраструктури	Зниження негативного ефекту у випадках позиційних бойових дій або зіткнень низької інтенсивності без значної руйнації інфраструктури
Витрати домогосподарств	Споживчі витрати та витрати домогосподарств	Безпосередній негативний вплив, особливо вразливі під час збройних конфліктів

Джерело: систематизовано на основі [3-5]

Перш за все, тривалість конфлікту має прямий вплив на макроекономічні показники. Однак, у випадках позиційних бойових дій або конфліктів низької

інтенсивності, без значних руйнувань інфраструктури, негативні наслідки можуть бути менш відчутними. Інтенсивність бойових дій та їх локалізація в районах економічної активності є критично важливими. Вони визначають масштаби руйнувань та, відповідно, ступінь негативного впливу на економіку. Такі показники, як ВВП, державні витрати, експортно-імпортні операції, витрати домогосподарств та внутрішні інвестиції, демонструють схожу динаміку як під час міждержавних, так і громадянських конфліктів. Особливо вразливими є споживчі витрати та витрати домогосподарств, які безпосередньо страждають від збройних конфліктів.

Для оцінки економічних наслідків конфліктів використовуються такі ключові показники:

ВВП який відображає загальний стан економіки;

- кількість біженців, що вказує масштаби гуманітарної кризи та її вплив на економіку;
- курс національної валюти: відображає стабільність економіки та довіру інвесторів;
- експортно-імпортні показники: демонструють стан зовнішньої торгівлі та її вплив на економіку (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Система показників оцінки економічних наслідків конфліктів

Показник	Опис	Відображення
ВВП (валовий внутрішній продукт)	Загальна вартість товарів та послуг, вироблених у країні за певний період	Загальний стан економіки
Кількість біженців	Кількість осіб, які змушені покинути свої домівки через конфлікт	Масштаби гуманітарної кризи та її вплив на економіку
Курс національної валюти	Вартість національної валюти відносно інших валют	Стабільність економіки та довіра інвесторів
Експортно-імпортні показники	Обсяги та структура експорту та імпорту країни	Стан зовнішньої торгівлі та її вплив на економіку

Джерело: систематизовано на основі [6-10]

Для аналізу впливу військових конфліктів на глобальні економічні процеси застосовується низка підходів, кожен з яких має свої особливості. Макроекономічний підхід зосереджується на вивченні впливу конфліктів на загальні економічні показники, такі як ВВП, інфляція та безробіття, використовуючи статистичні та економетричні методи. Мікроекономічний підхід,

навпаки, детально розглядає вплив конфліктів на окремі сектори економіки та підприємства, використовуючи кейс-стаді та опитування.

Геополітичний підхід аналізує вплив конфліктів на міжнародні відносини та торговельні потоки, використовуючи аналіз міжнародних договорів та політичних заяв. Інституційний підхід вивчає вплив конфліктів на функціонування економічних інститутів, таких як ринки та банки, використовуючи аналіз законодавства та регуляторних актів. Соціально-економічний підхід зосереджується на впливі конфліктів на соціальні аспекти життя населення, такі як бідність та міграція, використовуючи соціологічні опитування та демографічний аналіз.

Кожен з цих підходів має свої переваги та недоліки, тому для комплексного аналізу необхідно використовувати їх комбінацію. Такий підхід дозволяє отримати повну та об'єктивну картину впливу військових конфліктів на глобальні економічні процеси (табл. 1.3).

Отже, у сучасному світі існує нагальна потреба в розробці ефективних систем прогнозування впливу збройних конфліктів на соціально-економічний стан різних країн. Однак, наразі відчувається дефіцит систем, здатних задовольнити вимоги користувачів та дослідників.

Це зумовлено складністю завдання, яке вимагає використання комплексних алгоритмів, значних обчислювальних потужностей та великих обсягів даних для навчання та тестування. Незважаючи на це, інтерес до таких систем зростає серед технічних та фінансових установ, аналітичних, консалтингових та медійних компаній.

Слід зауважити, що війна в Україні стала потужним дестабілізуючим фактором для світової економіки та геополітики, спричинивши цілу низку негативних наслідків. Від стрімкого зростання цін на сировинні товари та руйнування глобальних ланцюгів постачання до погіршення ділового клімату, її вплив є масштабним та багатограним.

Уряди країн по всьому світу змушені шукати баланс між боротьбою з інфляцією та підтримкою економічного відновлення в умовах кризи. Нагальною

стала потреба у створенні ефективної системи глобальної безпеки та розробці регіональних заходів для захисту економік від потрясінь.

Таблиця 1.3 – Підходи до аналізу впливу військових конфліктів на глобальні економічні процеси

Підхід	Фокус	Методи	Переваги	Недоліки
Макроекономічний	Ключові макроекономічні показники (ВВП, інфляція, безробіття, тощо)	Статистичний аналіз, економетричне моделювання, порівняльний аналіз	Оцінка загального економічного впливу	Може не враховувати мікроекономічні та соціальні наслідки
Мікроекономічний	Окремі сектори економіки, підприємства, домогосподарства	Кейс-стаді, опитування, інтерв'ю, аналіз ланцюгів постачання	Детальні механізми впливу конфлікту	Складно узагальнити результати
Геополітичний	Міжнародні відносини, торгові та інвестиційні потоки, енергетична безпека	Аналіз міжнародних договорів, політичних заяв, геополітичних моделей	Стратегічні наслідки конфлікту	Важко кількісно оцінити вплив геополітичних факторів
Інституційний	Функціонування економічних інститутів (ринки, банки, державні органи)	Аналіз законодавства, регуляторних актів, інституційних моделей	Ефективність економічного управління	Важко відокремити вплив конфліктів від інших факторів
Соціально-економічний	Соціальні та економічні аспекти життя населення (бідність, міграція, доступ до освіти та охорони здоров'я)	Соціологічні опитування, демографічний аналіз, аналіз даних про гуманітарну допомогу	Людські втрати та соціальні наслідки	Важко кількісно оцінити соціальні наслідки конфліктів

Джерело: систематизовано автором на основі [6-10]

Відтак, виникає нагальна необхідність у створенні мережі регіональних заходів, спрямованих на захист економік від потрясінь, спричинених військовими конфліктами.

1.2. Основні механізми економічного впливу війни на енергетичні ринки, фінансову стабільність та логістику.

Війна спричиняє значні економічні потрясіння, впливаючи на ключові сфери глобальної економіки: енергетичні ринки, фінансову стабільність та логістику. На енергетичних ринках війна викликає зростання цін на енергоносії, переорієнтацію потоків та посилення уваги до енергетичної безпеки. Фінансова стабільність зазнає тиску через інфляцію, фінансову нестабільність та санкції, що впливають на курси валют та інвестиції. Логістика страждає від порушення ланцюгів постачання, зміни маршрутів та гуманітарної кризи, що ускладнює доставку товарів та гуманітарної допомоги.

На енергетичних ринках війна призводить до скорочення постачання енергоносіїв, особливо нафти та газу, що викликає різке зростання цін. Геополітична невизначеність та санкції проти країн-експортерів посилюють цей ефект. Країни-імпортери шукають альтернативні джерела енергії, що змінює традиційні маршрути постачання. Війна підкреслює важливість диверсифікації джерел енергії та розвитку відновлюваних джерел.

Фінансова стабільність зазнає тиску через інфляцію, спричинену зростанням цін на енергоносії та продовольство. Війна створює невизначеність на фінансових ринках, що призводить до коливань курсів валют та цін на активи. Санкції проти країн-агресорів мають значний вплив на їхню фінансову систему та міжнародну торгівлю.

Логістика страждає від порушення ланцюгів постачання, руйнування транспортної інфраструктури та переривання логістичних зв'язків. Компанії змушені шукати альтернативні маршрути постачання, що збільшує час та вартість доставки.

Гуманітарна криза, спричинена війною, вимагає організації постачання гуманітарної допомоги, що створює додаткове навантаження на логістичні системи. Вплив війни на ці сфери є взаємопов'язаним та має досить довгостроковий характер.

Таблиця 1.4 – Механізми економічного впливу війни на енергетичні ринки, фінансову стабільність та логістику

Сфера	Механізм впливу	Наслідки
Енергетичні ринки	Зростання цін	Збільшення витрат на енергоносії, інфляція
	Переорієнтація потоків	Зміна маршрутів постачання, додаткові витрати
	Посилення уваги до енергетичної безпеки	Інвестиції у відновлювані джерела енергії, диверсифікація постачання
Фінансова стабільність	Інфляція	Зростання цін, зниження купівельної спроможності
	Фінансова нестабільність	Коливання курсів валют, зниження інвестицій
	Санкції	Вплив на фінансові системи країн, дефолти
Логістика	Порушення ланцюгів постачання	Дефіцит товарів, затримки постачання, зростання транспортних витрат
	Зміна маршрутів	Збільшення часу та вартості доставки
	Гуманітарна криза	Додаткове навантаження на логістичні системи

Джерело: систематизовано на основі досліджень [5-10]

Війна в Україні стала каталізатором глибоких трансформацій у світовій економіці, вимагаючи комплексного підходу до вдосконалення механізмів її впливу. В енергетичній сфері першочерговим завданням є диверсифікація джерел енергії. Це передбачає не лише активне впровадження відновлюваних джерел, таких як сонячна та вітрова енергетика, але й розширення географії імпорту енергоносіїв. Важливо укласти довгострокові контракти з надійними постачальниками, стимулювати розвиток розподіленої генерації та інвестувати у власні родовища. Крім того, необхідно прискорити перехід до водневої енергетики як перспективної альтернативи викопному паливу.

Війна в Україні стала безпрецедентним випробуванням для глобальної економіки, виявивши її вразливість перед масштабними геополітичними потрясіннями. Аналіз механізмів впливу війни на енергетичні ринки, фінансову стабільність та логістику дозволив виявити ключові тенденції та закономірності, які визначають економічні наслідки конфлікту.

Зростання цін на енергоносії, спричинене дефіцитом та геополітичною невизначеністю, стало головним фактором інфляційного тиску на світову економіку. Переорієнтація енергетичних потоків та посилення уваги до енергетичної безпеки свідчать про трансформацію глобального енергетичного ландшафту. Фінансова нестабільність, коливання курсів валют та зниження інвестицій відображають зростання невизначеності та ризиків на фінансових ринках. Санкції проти країн-агресорів, хоча й необхідні, створюють додатковий тиск на глобальну економіку, порушуючи торговельні та фінансові зв'язки.

Порушення ланцюгів постачання, зміна маршрутів та гуманітарна криза ускладнюють доставку товарів та гуманітарної допомоги, що має негативний вплив на економічну активність та добробут населення.

Вдосконалення механізмів впливу війни вимагає комплексного підходу, що включає диверсифікацію джерел енергії, підвищення енергоефективності, посилення регулювання фінансових ринків, диверсифікацію транспортних маршрутів та розвиток цифрової логістики. Міжнародна співпраця є ключовим фактором у подоланні економічних наслідків війни, вимагаючи посилення ролі міжнародних організацій та розвитку регіональних економічних союзів.

Результати проведеного дослідження підкреслюють необхідність розробки ефективних стратегій адаптації до нових економічних реалій та забезпечення стійкого розвитку в умовах невизначеності.

1.3. Методологія аналізу економічних наслідків війни

Аналіз економічних наслідків війни – це багатогранний процес, що вимагає ретельного розгляду різних аспектів. Перш за все, необхідно чітко визначити масштаби впливу, розділивши їх на прямі та непрямі втрати. Прямі втрати включають руйнування інфраструктури, втрату виробничих потужностей та людського капіталу. Непрямі втрати охоплюють зниження ВВП, інфляцію, безробіття, зрив ланцюгів постачання та втрату інвестицій.

Для оцінки економічних наслідків війни необхідно використовувати різноманітні економічні моделі. Макроекономічні моделі дозволяють оцінити вплив війни на ключові макроекономічні показники, такі як ВВП, інфляція та безробіття. Мікроекономічні моделі використовуються для аналізу впливу війни на окремі галузі та підприємства. Важливим є також збір та аналіз даних, включаючи статистичні дані, експертні оцінки та дані дистанційного зондування землі.

Окрім економічних аспектів, необхідно враховувати соціальні фактори, такі як вплив на населення, демографічні зміни та психологічні наслідки війни. Важливим є також міжнародний контекст, включаючи вплив на світову економіку та міжнародну допомогу. Для аналізу економічних наслідків війни використовуються різні методи, такі як порівняльний аналіз та регресійний аналіз.

Ключовими аспектами, які слід враховувати, є невизначеність, довгострокові наслідки та необхідність міждисциплінарного підходу. Аналіз економічних наслідків війни є важливим для розробки ефективних стратегій відновлення економіки та надання допомоги постраждалому населенню.

Слід зауважити, що для успішної відбудови України після війни критично важливо забезпечити стабільне та різноманітне фінансування. Серед ключових джерел виділяється потужна міжнародна підтримка, де лідерами є США та Велика Британія. США виділили Україні масштабний пакет допомоги на суму близько 61 млрд дол. США. Ці кошти призначені не лише для надання оперативної фінансової підтримки, але й для сприяння довгостроковому відновленню української економіки. Велика Британія також демонструє свою підтримку, надавши понад 1,3 мільярда фунтів стерлінгів на військову та гуманітарну допомогу. Ці кошти спрямовуються на підтримку життєво важливих секторів економіки та відновлення зруйнованої інфраструктури [17, с. 11].

Як зазначає Н. Матвієвський, Ефективність фінансування відновлення після конфліктів є предметом численних досліджень. Важливими критеріями оцінки є швидкість та ефективність використання фінансових ресурсів, а також довгострокові результати відновлення. Науковці звертають увагу на необхідність розробки і впровадження механізмів моніторингу та оцінки для забезпечення

прозорості і підзвітності у використанні фінансів. Основні методології визначення обсягу фінансування поточного розвитку України запропоновано в таблиці 1.5 [18, с. 172].

Таблиця 1.5 – Методології визначення обсягу фінансування розвитку України

№	Методологія	Опис
1.	Методологія стратегічного планування	SWOT-аналіз: аналіз сильних і слабких сторін, можливостей та загроз для визначення пріоритетів розвитку та необхідних фінансових ресурсів. PESTEL-аналіз: оцінка політичних, економічних, соціальних, технологічних, екологічних і правових факторів, які можуть вплинути на фінансування.
2.	Методологія економічного моделювання	Макроекономічні моделі, які включають моделювання економічного зростання, інфляції, безробіття та інших показників для прогнозування потреб у фінансуванні. Моделі фінансового планування, які використовуються для визначення бюджетних потреб та можливостей держави.
3.	Методологія управління проектами	Метод критичного шляху (CPM): оцінка тривалості проектів і визначення фінансових потреб для забезпечення їх реалізації. Метод оцінки та аналізу ризиків, що включає аналіз ризиків, які можуть вплинути на фінансування проектів розвитку.
4.	Методологія бюджетного управління	Визначення фінансових потреб залежно від очікуваних результатів і ефективності використання ресурсів. Розробка бюджету на основі конкретних програм і проектів розвитку.
5.	Методологія аналізу інвестицій	Оцінка вартості майбутніх грошових потоків для визначення фінансових потреб. Оцінка фінансових витрат і вигод від реалізації проектів розвитку для визначення необхідного фінансування.
6.	Методологія соціально-економічного аналізу	Оцінка впливу інвестицій на соціальні та економічні умови для визначення обсягу фінансування.

Джерело: [11, с. 172]

Згідно з детальним Планом відновлення України, представленим на Міжнародній конференції з питань відновлення України в Лугано, окреслено процес трансформації країни до 2032 р. Основною стратегічною метою реалізації цього плану є досягнення входження України до 25 найкращих країн світу за індексами людського капіталу та економічної складності [12, с. 25].

План відновлення України базується на п'яти ключових принципах, що визначають стратегію створення сучасної та інтегрованої в європейський простір держави. Перш за все, передбачається негайний початок і поступове розгортання робіт, що дозволить оперативно реагувати на нагальні потреби та ефективно

використовувати наявні ресурси. Важливим аспектом є підвищення справедливого добробуту, що забезпечить рівномірний розподіл благ та покращення рівня життя всіх громадян. Інтеграція в ЄС є стратегічним напрямком, що передбачає гармонізацію українського законодавства та стандартів з європейськими нормами. Відбудова національної та регіональної інфраструктури з перевищенням попереднього рівня передбачає не лише відновлення зруйнованого, але й модернізацію з використанням новітніх технологій. Нарешті, стимулювання приватних інвестицій є ключовим фактором для забезпечення сталого економічного зростання та залучення необхідних ресурсів для відновлення [13].

Виходячи з проведеного аналізу можна вможна виділити кілька ключових напрямів вдосконалення методології аналізу економічних наслідків війни:

По-перше, необхідно розширити спектр аналізу, доповнивши його соціальними та психологічними факторами, посиливши міжнародний контекст та врахувавши довгострокові наслідки. Це передбачає глибше дослідження впливу війни на психологічне здоров'я, соціальну структуру, демографічні процеси, а також аналіз впливу на світову економіку, міжнародні фінансові ринки та ланцюги постачання.

По-друге, слід удосконалити інструментарій, розширивши використання економічних моделей, покращивши збір та аналіз даних, а також розвиваючи міждисциплінарні підходи. Це вимагає використання більш складних та деталізованих макро- та мікроекономічних моделей, сучасних методів збору даних, включаючи дистанційне зондування землі та аналіз великих даних, а також залучення фахівців з різних галузей.

По-третє, необхідно посилити стратегічне планування та управління, впровадивши методологію стратегічного планування, удосконаливши методологію бюджетного управління, розвинувши методологію аналізу інвестицій та посиливши механізми моніторингу та оцінки. Це передбачає використання SWOT- та PESTEL-аналізу, розробку бюджетів на основі конкретних програм та проектів відновлення, оцінку вартості майбутніх грошових потоків та аналіз фінансових витрат і вигод від реалізації проектів, а також розробку та впровадження механізмів

моніторингу та оцінки ефективності використання фінансових ресурсів (Додаток Д).

Для ефективного фінансування післявоєнного відновлення України необхідний комплексний підхід, що поєднує в собі ретельний аналіз, точне прогнозування, ефективне управління та суворий контроль. Це дозволить оптимально розподілити ресурси, необхідні для сталого розвитку країни, з урахуванням довгострокових стратегічних цілей.

Визначення обсягу необхідного фінансування вимагає не лише оцінки прямих збитків, але й врахування довгострокових економічних і соціальних наслідків війни. Потреби у фінансуванні мають бути обґрунтовані детальним аналізом руйнувань інфраструктури, житлового фонду, промисловості, сільського господарства та соціальної сфери.

Отже для комплексного аналізу фінансових наслідків війни, зокрема її впливу на інфляцію, санкційну політику та світові інвестиційні потоки, застосовано три ключові загальноекономічні методи. Порівняльний аналіз дозволить зіставити макроекономічні показники України та інших країн до та після початку повномасштабного вторгнення.

Статистичний аналіз передбачає використання даних міжнародних організацій, таких як МВФ, Світовий банк, OECD та WTO, для виявлення тенденцій та закономірностей. Це включатиме побудову графіків та діаграм для візуалізації динаміки макроекономічних показників, аналіз часових рядів для виявлення сезонних коливань та трендів, а також використання кореляційного аналізу для виявлення взаємозв'язку між різними показниками.

Індексний аналіз дозволить оцінити зміни макроекономічних індикаторів, таких як Індекс споживчих цін (CPI), Індекс промислового виробництва (PPI) та Індекс економічної свободи. Аналіз індексів дозволить виявити динаміку змін та зробити висновки про вплив війни на економіку. Ці методи дозволять отримати всебічне уявлення про фінансові наслідки війни та їх вплив на Україну та світову економіку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ДЛЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Вплив війни на глобальні енергетичні ринки та сировинні ресурси

Світова економіка, стикаючись з геополітичною напругою та швидкими змінами, відчуває значний тиск, що призводить до негативних економічних та екологічних наслідків.

Як зазначає, О. Генералов, прогнози щодо глобального ВВП та енергетичного попиту стали менш оптимістичними через вплив російсько-української війни. Згідно з оцінками МВФ, очікується сповільнення світового економічного зростання з 3,5% у 2022 році до 3% у 2023 році, з подальшою стабілізацією на рівні 2,9% у 2025 році. Особливо це стосується розвинених економік, де прогнозується зниження зростання з 2,6% у 2022 році до 1,5% у 2023 році та 1,4% у 2025 році.

Російське вторгнення в Україну стало не тільки жахливою гуманітарною катастрофою, але й потужним дестабілізуючим фактором для світової економіки, особливо в енергетичному секторі та на ринках сировини. Цей конфлікт викликав ланцюгову реакцію, яка призвела до перегляду глобальних економічних прогнозів, коливань цін на нафту і газ, загострення енергетичної кризи в Європі та прискорення переходу до відновлюваних джерел енергії.

Війна в Україні змусила міжнародні організації, такі як МВФ і МЕА, скоригувати свої оцінки щодо зростання світового ВВП та енергетичного попиту. Геополітична нестабільність і невизначеність, спричинені конфліктом, вимагають від аналітиків і політиків враховувати нові ризики та можливості. Сценарії розвитку енергетичного сектору, такі як «STEPS», «APS» та «NZE» від МЕА, а також «Accelerated», «Net Zero» та «New Momentum» від British Petroleum, демонструють різні траєкторії розвитку енергетичного ринку в умовах підвищеної невизначеності.

В контексті війни в Україні 2022 рік став періодом різкого зростання цін на всі марки нафти. Це було прямим наслідком повномасштабного вторгнення Росії в

Україну. Геополітична напруженість, перебої в поставках нафти та запровадження санкцій проти російського нафтового сектору спричинили значний стрибок цін. Ціна на Urals також зросла, але менше, ніж Brent та WTI, що може свідчити про початок дисконтування російської нафти.

У 2023-2024 роках спостерігається відносно зниження цін, але вони залишаються вищими за довоєнні показники. Ціна на Urals значно знижується, що вказує на посилення впливу санкцій та обмеження на російську нафту. Зниження ціни на нафту Urals, в порівнянні з іншими марками, є прямим наслідком санкцій, що були накладені на Росію.

Прогноз на 2025 рік показує подальше зниження цін на всі марки нафти. Ціна на Urals залишається відносно низькою, що свідчить про збереження тиску санкцій. Подальше падіння цін на нафту може бути пов'язане з адаптацією ринку до нових реалій, пошуком альтернативних джерел постачання та можливим зниженням попиту.

Загалом, війна в Україні та санкції проти Росії спричинили значні коливання цін на нафту. Російська нафта Urals зазнала найбільшого впливу санкцій, що призвело до її значного дисконтування. Світовий ринок нафти намагається адаптуватися до нових умов, шукаючи альтернативні джерела постачання. Важливо зазначити, що прогнозування цін на нафту є складним завданням, оскільки ринок залежить від багатьох факторів, а геополітична ситуація залишається нестабільною, що може призвести до подальших коливань цін (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Порівняльна таблиця цін на нафту (Brent, WTI, Urals)

Рік	Brent (USD/барель)	WTI (USD/барель)	Urals (USD/барель)
2021	70.86	68.16	69.00
2022	87.87	84.11	79.52
2023	82.17	77.41	64.30
2024	82.59	77.29	63.04
2025	64,03	60,45	60,76
Відхилення, +,-	-6,83	-7,71	-8,24

Джерело: систематизовано авторкою на основі [15]

Слід зауважити, що ф'ючерси на нафту марки Brent на початку квітня впали

на 6,5%, до рівня 65,6 дол. США за барель, досягнувши найнижчої позначки з серпня 2021 року, після падіння на 6,4% напередодні. Це сталося на тлі зростання побоювань щодо глобального економічного уповільнення та ослаблення попиту на нафту. Настрої інвесторів дедалі більше погіршуються через ескалацію торгової війни, особливо з огляду на майбутні 34% мита Китаю на товари з США. Ризики рецесії та невизначеність щодо глобальної торгівлі додають занепокоєння. Тим часом ОПЕК+ активізував плани щодо збільшення видобутку на 411 000 барелів на день у травні, посилюючи тиск з боку пропозиції. Незважаючи на звільнення енергетичних продуктів від мит США, загальний торговий хаос продовжує сильно тиснути на ринки.

Війна спричинила значні коливання цін на нафту, які безпосередньо залежать від обраного сценарію розвитку енергетичного сектору. Очікується зміна структури попиту та пропозиції на нафту, зокрема зниження попиту в розвинених країнах та потенційна стабільність у країнах, що розвиваються. Видобуток нафти в Росії демонструє тенденцію до зменшення протягом прогнозного періоду. Водночас, зростання видобутку сланцевої нафти в США спостерігається на початку прогнозного періоду, але з подальшим спадом.

Війна загострила проблему залежності країн ЄС від російського газу, що стало ключовим аспектом енергетичної кризи. Необхідність диверсифікації джерел газу та посилення енергетичної безпеки Європи стає першочерговим завданням. Високі ціни на газ в Європі свідчать про необхідність швидкого реагування на енергетичну кризу та пошуку альтернативних джерел енергії.

2022 рік став періодом надзвичайного зростання цін на природний газ, особливо в Європі. Ціни TTF злетіли до рекордних 80-300 євро/МВт·год. Це було прямим наслідком скорочення поставок російського газу, спричиненого війною в Україні та запровадженням санкцій. У США ціни Henry Hub також зросли, але меншою мірою, досягнувши 5-9 USD/MMBtu. Це пояснюється збільшенням експорту американського ЗПГ до Європи, що частково компенсувало нестачу російського газу. У 2023-2024 роках спостерігається поступове зниження цін на газ. Європа активно шукає альтернативні джерела постачання, збільшуючи імпорт ЗПГ

з США, Катару, Норвегії та інших країн. Це призводить до зниження цін TTF до 40-80 та 30-60 євро/МВт·год відповідно. У США ціни Henry Hub також знижуються, відображаючи збільшення внутрішнього видобутку та стабілізацію експорту ЗПГ. Прогноз на 2025 рік показує подальшу стабілізацію цін на газ. Очікується, що ціни TTF знизяться до 33 євро/МВт·год, що свідчить про успішну адаптацію європейського ринку до нових умов. Ціна Henry Hub прогнозується на рівні 3.50 USD/MMBtu, що відображає відносну стабільність американського ринку. Загалом, обмеження російського експорту спричинило безпрецедентне зростання цін на газ в Європі у 2022 році. Європа активно диверсифікує джерела постачання, що призводить до поступового зниження цін. США стали ключовим постачальником ЗПГ до Європи, що вплинуло на ціни Henry Hub. Однак ринок газу залишається вразливим до геополітичних факторів, і подальші події можуть вплинути на ціни (табл. 2.2.).

Таблиця 2.2 – Динаміка цін на природний газ (TTF, Henry Hub)

Рік	TTF (євро/МВт·год)	Henry Hub (USD/MMBtu)
2021	30-80	3-5
2022	80-300	5-9
2023	40-80	3-6
2024	30-60	2-4
2025 (прогноз)	33	3,50

Джерело: систематизовано авторкою на основі [16]

Війна в Україні мала глибокий вплив на європейський ринок вугілля, що чітко відображено в динаміці цін з 2021 по 2025 роки. 2022 рік став переломним, коли ціни різко зросли до 250-400 дол. США/тонну. Це сталося через скорочення поставок російського вугілля, яке раніше було ключовим для європейського енергетичного балансу. Зростання цін також було зумовлене підвищеним попитом на вугілля як альтернативу дорогому природному газу та загальною невизначеністю на ринку. У 2023-2024 роках спостерігалася поступова стабілізація цін, хоча вони залишалися вищими за довоєнні показники. Це свідчить про те, що Європа активно адаптувалася до нових умов, диверсифікуючи джерела постачання вугілля. Однак, попит на вугілля залишався відносно високим, що підтримувало ціни на

підвищеному рівні. Прогноз на 2025 рік вказує на подальшу стабілізацію цін у діапазоні 100-180 дол. США/тонну. Це відображає тенденцію до нормалізації ринку, проте вугілля залишається важливим елементом енергетичної безпеки Європи. Війна прискорила процес переходу до відновлюваних джерел енергії, але вугілля все ще відіграє значну роль у забезпеченні стабільного енергопостачання. Загалом, війна в Україні спричинила значні коливання цін на вугілля в Європі, змусивши країни шукати альтернативні джерела постачання. Ринок вугілля поступово адаптується до нових умов, але геополітичні фактори та енергетична політика ЄС продовжуватимуть впливати на ціни в майбутньому (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Динаміка цін на вугілля в Європі (2021-2025)

Рік	Ціна на вугілля (USD/тонна)
2021	100-150
2022	250-400
2023	150-250
2024	120-200
2025 (прогноз)	100-180

Джерело: систематизовано авторкою на основі [17]

Аналізуючи рисунок 2.1, можна зазначити, що обсяги експорту російських енергоносіїв у контексті війни в Україні, можна чітко простежити тенденцію до переорієнтації ринків збуту. Різке скорочення експорту до ЄС, яке почалося у 2022 році, є прямим наслідком санкцій та прагнення європейських країн зменшити свою енергетичну залежність від Росії. Водночас спостерігається значне зростання експорту до Китаю та Індії, що відображає намагання Росії знайти нові ринки для своїх енергоносіїв. Війна в Україні також спричинила суттєві зміни у структурі російського експорту. Зменшення частки експорту до ЄС та збільшення частки експорту до азійських країн свідчить про зміну географічного розподілу російських енергетичних ресурсів. Санкції, запроваджені США, також мали значний вплив, призвівши до повного припинення імпорту російських енергоносіїв у цю країну. Прогноз на 2025 рік підтверджує тенденцію до подальшого скорочення експорту до ЄС та зростання експорту до Китаю та Індії. Це свідчить про те, що Росія продовжує адаптуватися до нових умов, шукаючи альтернативні ринки збуту. Однак,

геополітична нестабільність та подальші санкції можуть внести корективи в ці прогнози.

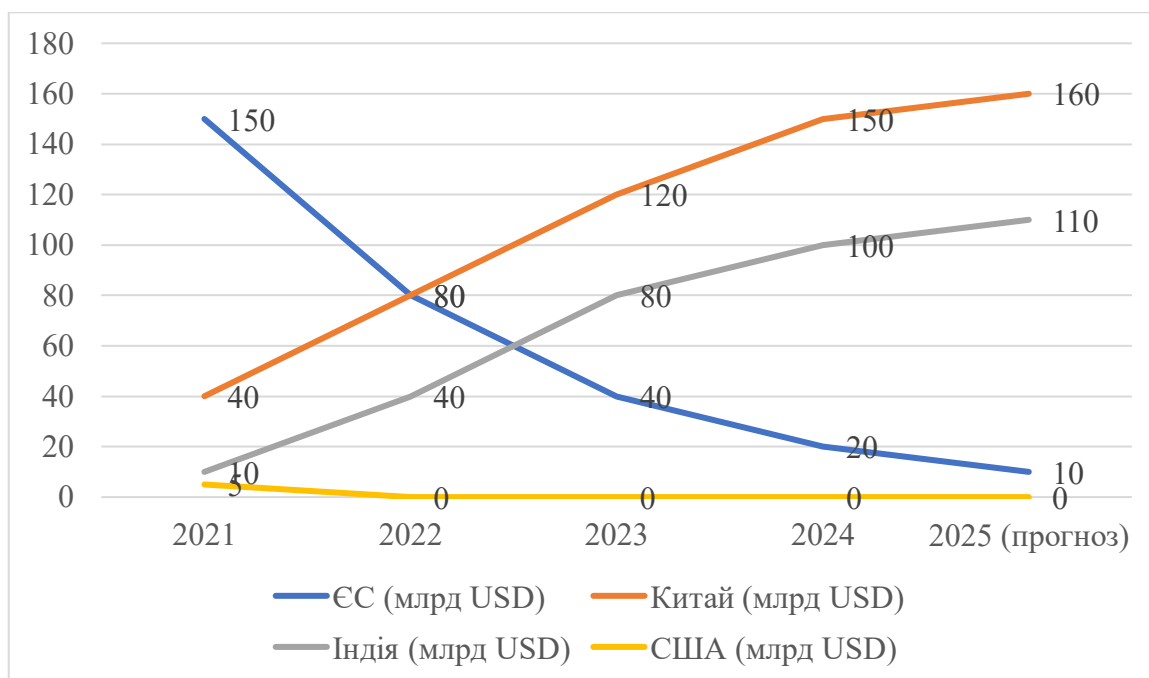

Рисунок 2.1 – Динаміка експорту російських енергоносіїв на основні ринки (2021-2025), млрд дол. США

Джерело: систематизовано авторкою на основі [18]

Війна в Україні стала каталізатором для різкого зростання імпорту зрідженого природного газу (LNG) до Європи. 2022 рік відзначився екстремим пошуком альтернатив російському газу, що призвело до збільшення загального обсягу імпорту LNG до 150 млрд м³. У цей період, США стали ключовим постачальником, забезпечивши 40% від загального обсягу. Тенденція до збільшення імпорту LNG продовжується і в наступні роки. Європа активно диверсифікує джерела енергії, прагнучи зменшити залежність від російського газу. Прогнозується, що до 2025 року загальний обсяг імпорту LNG зросте до 220 млрд м³ (рис. 2.2).

При цьому, частка поставок з США також зростає, що підтверджує їхню ключову роль у забезпеченні енергетичної безпеки регіону. Важливо зазначити, що війна в Україні підкреслила необхідність диверсифікації джерел постачання енергії. Європа активно шукає альтернативи російському газу, укладаючи контракти з

різними країнами. Це відображено у збереженні частки поставок з Катару та Норвегії, а також у наявності поставок з інших країн. Загалом, війна в Україні мала значний вплив на структуру європейського енергетичного ринку, спричинивши різке зростання імпорту LNG. Європа активно диверсифікує джерела постачання енергії, зменшуючи залежність від російського газу. США стали ключовим постачальником LNG до Європи, відіграючи важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки регіону.

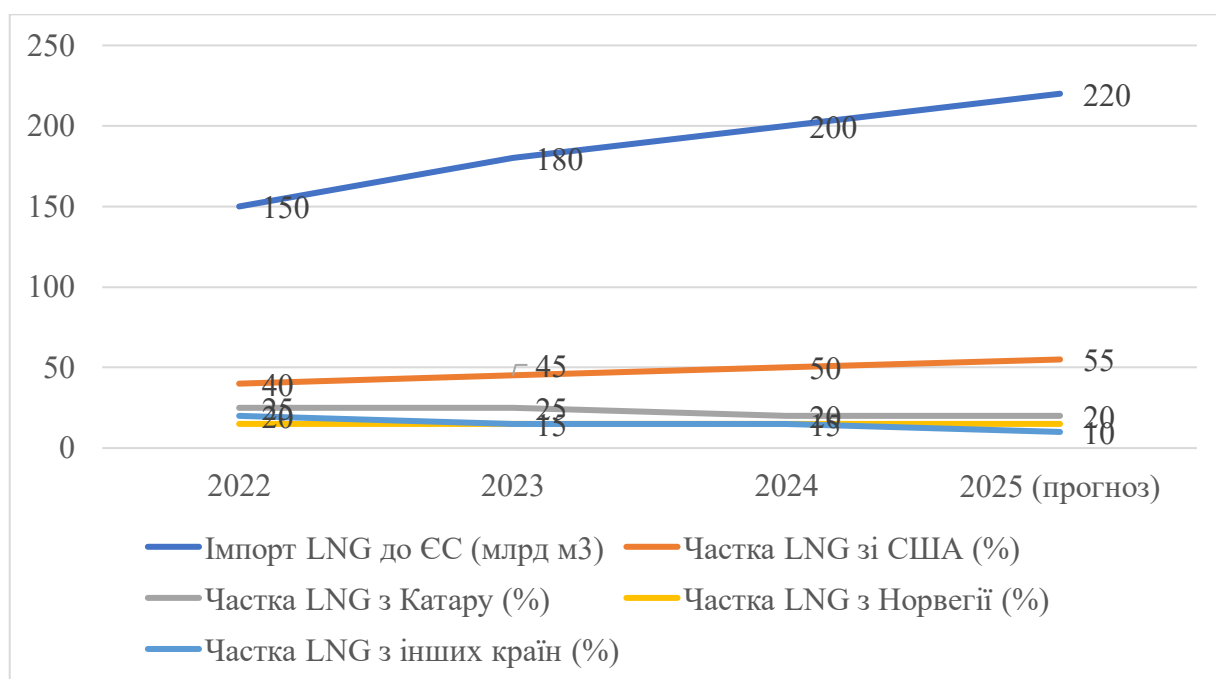

Рисунок 2.2 – Динаміка імпорту LNG в Європу: основні постачальники
Джерело: систематизовано авторкою на основі [19]

Рисунок 2.3 демонструє ключові зміни в ролі України як транзитної країни для російського газу до Європи, особливо в контексті війни, що почалася у 2022 році. До 2022 року Україна була ключовим транзитером російського газу до ЄС, забезпечуючи значні обсяги поставок (до 100 млрд м³ на рік) та отримуючи сотні млн дол. США доходу. У 2021 році Україна відігравала ключову роль у транзиті російського газу до ЄС, прокачавши значний обсяг у 41,9 млрд м³, що принесло країні близько 1,5 млрд дол. США доходу. Середня ціна на газ в Європі трималася на відносно стабільному рівні – 55 євро/МВт·год.

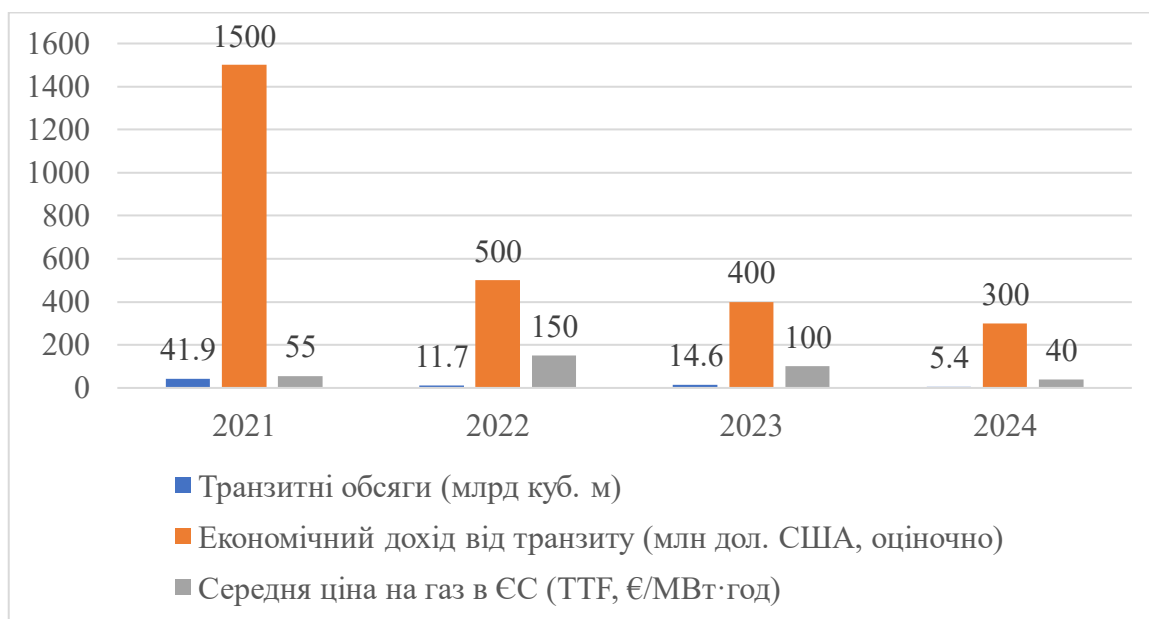

Рисунок 2.3 – Роль України в транзиті газу: вплив на світовий ринок (до та після 2022 року)

Джерело: систематизовано авторкою на основі даних [20]

Повномасштабне російське вторгнення у 2022 році кардинально змінило ситуацію. Обсяги транзиту через Україну різко скоротилися до 11,7 млрд м³, а економічний дохід впав до 0,5 млрд дол. США. Водночас, невизначеність з постачанням та скорочення обсягів прокачки через українську ГТС стали одними з основних чинників безпрецедентного зростання цін на газ в ЄС, які сягнули в середньому 150 євро/МВт·год.

У 2023 році спостерігалось незначне відновлення обсягів транзиту до 14,6 млрд м³, проте дохід України від цього напрямку залишався відносно низьким – близько 0,4 млрд дол. США. Ціни на газ в Європі хоч і знизилися до середнього рівня 100 євро/МВт·год, але все ще залишалися значно вищими за довоєнні показники через нестабільність на ринку та пошук альтернативних джерел енергії.

У 2024 році тенденція до скорочення транзиту через Україну продовжилася, обсяги впали до 5,4 млрд куб. м, а дохід становив близько 0,3 млрд дол США. Завдяки активній диверсифікації джерел постачання та наповненню газових сховищ, ціни на газ в ЄС значно знизилися до середнього рівня 40 євро/МВт·год, а

вплив обсягів транзиту через Україну на загальну цінову ситуацію став менш відчутним.

Загалом, період 2021-2024 років став свідком значних змін у ролі України як транзитера російського газу. Після початку повномасштабної війни обсяги прокачки та доходи України суттєво скоротилися, а нестабільність поставок через українську ГТС мала значний вплив на ціни на газ в Європейському Союзі, особливо у 2022 році. У наступні роки ЄС вдалося значно зменшити свою залежність від російського газу, що відобразилося у подальшому зниженні обсягів транзиту через Україну та стабілізації цін на європейському ринку.

Таблиця 2.5 демонструє кількісну оцінку впливу обмежень, запроваджених на російський енергетичний експорт. Ці обмеження, зокрема санкції та обмеження цін, були введені у відповідь на агресію Росії проти України. Основною метою цих заходів є скорочення доходів Росії від продажу енергоносіїв, що ускладнює фінансування її військових дій. Згідно з наведеними даними, це зниження становить 24% (79 млрд євро) за період з грудня 2022 року по січень 2025 року. Це свідчить про значний вплив санкцій на російську нафтову галузь.

Таблиця 2.5 – Вплив санкцій на доходи від російського експорту енергоносіїв

Показник	Опис	Вартісне вираження
Скорочення доходів від експорту нафти	Зниження доходів Росії від експорту нафти після запровадження обмежень	Зниження на 24% (79 млрд євро) з грудня 2022 року по січень 2025 року.
Вплив граничної ціни на нафту	Зниження доходів Росії при граничній ціні нафти 30 дол. США за барель	Зниження на 23% (3,08 млрд євро) в січні 2025 року.
Скорочення експорту нафти до ЄС	Зниження обсягів експорту російської нафти до ЄС	З 3,3 млн барелів у 2021 році до 600 тис. барелів у 2023 році.
Зростання експорту вугілля до Китаю	Частка російського експорту вугілля, придбаного Китаєм	45% з грудня 2022 року по січень 2025 року.
Зростання експорту нафти до Китаю та Індії	Частка російського експорту нафти, придбаного Китаєм та Індією	Китай: 47%, Індія: 37% з грудня 2022 року по січень 2025 року.

Джерело: систематизовано авторкою на основі [21]

Встановлення граничної ціни на російську нафту на рівні 60 дол. США за барель впливає на доходи Росії. Згідно з таблицею, при такій граничній ціні доходи

Росії знизяться на 23% (3,08 млрд євро) лише в січні 2025 року. Це підкреслює чутливість російської економіки до обмежень цін на нафту. Присутню значне скорочення обсягів експорту російської нафти до країн Європейського Союзу. Згідно з таблицею, експорт скоротився з 3,3 млн барелів на день у 2021 році до 600 000 барелів на день у 2023 році. Це свідчить про успішні зусилля ЄС щодо зменшення своєї залежності від російських енергоносіїв.

В той же час, Китай придбав 45% всього російського експорту вугілля за період з грудня 2022 року по січень 2025 року. Зростання експорту нафти до Китаю та Індії показує, що ці країни придбали 47% і 37% російського експорту нафти відповідно за той же період. Загалом, наведена таблиця демонструє значний вплив санкцій та обмежень на російський енергетичний експорт. Вона свідчить про те, що Росія втрачає доходи від продажу енергоносіїв, особливо до країн ЄС, та активно переорієнтовує свій експорт на азійські ринки.

Таблиця 2.6 відображає ключові зміни на світовому енергетичному ринку, спричинені війною в Україні та санкціями проти Росії. Активне нарощування виробництва зрідженого природного газу (LNG) у США та Катарі спрямоване на заміну російського газу в Європі. Це призводить до диверсифікації енергетичних ресурсів Європи, зниження залежності від одного постачальника та посилення конкуренції на ринку LNG. Спостерігається значне зростання експорту LNG зі США до Європи. Водночас відбуваються зміни в поставках нафти. Саудівська Аравія збільшує видобуток та експорт, щоб компенсувати скорочення поставок з Росії, що впливає на формування цін на нафту на світовому ринку. Венесуела та Іран поступово повертаються на світовий ринок нафти після зняття деяких санкцій, збільшуючи видобуток та експорт.

Наведені дані в Додатку В демонструють формування нових енергетичних союзів та стратегічних угод між країнами у контексті війни в Україні. Війна стала каталізатором для трансформації світового енергетичного ринку, змусивши країни шукати нові джерела енергії та зміцнювати партнерські відносини. Зміцнення енергетичного союзу між США та ЄС відбувається через постачання зрідженого природного газу (LNG). США стали ключовим постачальником LNG до Європи,

замінюючи російський газ. Це призвело до зменшення залежності ЄС від російських енергоносіїв та зростання ролі США як постачальника LNG.

Таблиця 2.6 – Трансформація енергетичних поставок: LNG та нафта (2022-2025 рр.)

Категорія	Тенденція	Вплив на ринок
Зростання виробництва LNG (США та Катар)	Активне нарощування виробництва для заміни російського газу в Європі.	Диверсифікація енергетичних ресурсів Європи. Зниження залежності від одного постачальника. Конкуренція на ринку LNG. Зростання експорту LNG зі США до Європи.
Зміни в поставках нафти (Саудівська Аравія)	Збільшення видобутку та експорту нафти для компенсації скорочення поставок з Росії.	Вплив на формування цін на нафту на світовому ринку. Компенсація нестачі нафти на ринку.
Зміни в поставках нафти (Венесуела та Іран)	Поступове повернення на світовий ринок нафти після зняття деяких санкцій.	Збільшення видобутку та експорту нафти. Вплив на світові ціни. Зміна балансу сил на ринку нафти.
Загальні зміни на ринку нафти	Перерозподіл ринку через санкції проти Росії. Скорочення експорту нафти з Росії до Європи.	Коливання цін на нафту. Зміни в логістичних ланцюжках. Зростання ролі азійських ринків.

Джерело: складено авторкою на основі [22]

Європа активно укладає угоди з різними постачальниками LNG, такими як Катар, Норвегія, Алжир та інші країни. Це дозволяє забезпечити стабільність постачання та знизити залежність від одного постачальника.

Війна в Україні прискорила перехід до відновлюваних джерел енергії в Європі. Країни ЄС активно співпрацюють у сфері розвитку вітрової, сонячної та інших видів відновлюваної енергії, що дозволяє зменшити залежність від викопного палива. Росія активно переорієнтовує свій експорт енергоносіїв на азійські ринки, зокрема Китай та Індію. Це призводить до формування нових геополітичних ризиків та зміни балансу сил на ринку енергоносіїв. Україна, в умовах війни, продовжує відігравати важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки Європи. Країна активно співпрацює з ЄС та США у сфері забезпечення енергетичної стійкості та має потенціал стати важливим гравцем на європейському ринку відновлюваної енергетики. Угода про критичні мінерали між Україною та

США має важливе значення для енергетичної незалежності України та залучення інвестицій в її енергетичний сектор.

Як свідчать дослідження К. Набока, одним із ключових кейсів є приєднання України до європейської енергетичної мережі ENTSO-E, яке стало важливим кроком у напрямку інтеграції української енергетичної системи з європейською. Це приєднання забезпечило синхронізацію української електромережі з європейською, що дозволило Україні отримати доступ до єдиного європейського ринку електроенергії та можливість експортувати електроенергію до країн ЄС. Дослідження показало, що цей крок сприяв підвищенню стійкості та стабільності української енергосистеми, особливо в умовах зовнішніх загроз, таких як військова агресія з боку Росії [23, с. 74].

Наведені в таблиці 2.7 демонструють динаміку цін на ключові сільськогосподарські товари – зерно та добрива – у період з довоєнного часу до прогнозних показників на 2025 рік. Вона наочно показує вплив війни в Україні на світові ринки, зокрема, різке зростання цін у 2022 році та подальшу їхню динаміку.

Таблиця 2.7 – Ринок зерна та добрив: ціни до та після початку війни в Україні

Товар	До 2022 року (середня ціна)	2022 рік (максимальна ціна)	2023 рік (середня ціна)	2024 рік (середня ціна)	2025 рік (прогноз)
Пшениця (USD/тонна)	250	450	350	300	320
Кукурудза (USD/тонна)	200	380	300	280	290
Соняшникова олія (USD/тонна)	1200	2000	1600	1400	1500
Добрива (USD/тонна)	300	600	450	400	420
Пшениця 2-го класу (грн/т)	6000	12000	9000	9500	9700
Пшениця в портах (USD/т)	150	300	250	200	230

Джерело: систематизовано авторкою на основі [24-26]

До початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, ціни на зерно та добрива були відносно стабільними. На них впливали такі фактори, як погодні умови та світовий попит. Однак, війна спричинила різкий стрибок цін у 2022 році.

Це сталося через перебої в експорті українського зерна та обмеження на експорт російських добрив.

У 2023 та 2024 роках спостерігається тенденція до зниження цін порівняно з 2022 роком. Проте, вони все ще залишаються вищими за довоєнні показники. Прогноз на 2025 рік базується на аналізі ринкових тенденцій, але слід враховувати, що ринок є волатильним і ціни можуть змінюватися. Також, в таблицю включені ціни на пшеницю 2-го класу, та умовні ціни на пшеницю в портах України, за березень 2025 року. Ці показники, відображають актуальний стан цін на українському ринку зерна. Ключові висновки, які можна зробити з таблиці: війна в Україні мала значний вплив на світові ринки зерна та добрив, спричинивши різке зростання цін у 2022 році. Ціни поступово знижуються, але залишаються вищими за довоєнні рівні. Геополітична нестабільність та погодні умови продовжують впливати на ціни. Також, варто враховувати, що ЄС планує підвищити мита на агропродукцію та добрива з росії та білорусі, що також вплине на ціни, в майбутньому.

Таблиця 2.8 демонструє значні коливання вартості ключових промислових металів – нікелю, алюмінію, паладію та міді – у зв'язку з військовим станом, особливо після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році. До початку війни ціни на ці метали були відносно стабільними, відображаючи звичайні ринкові коливання попиту та пропозиції. Однак, у березні 2022 року спостерігався різкий стрибок цін, що став прямим наслідком війни. Перебої в поставках з Росії та України, а також побоювання щодо подальшого дефіциту, стали основними факторами зростання цін. Росія є важливим виробником нікелю та паладію, а Україна – важливим постачальником деяких металів. Тому порушення логістичних ланцюжків та обмеження експорту з цих країн спричинили дефіцит на світових ринках. Після березня 2022 року ціни на метали стабілізувалися, але залишаються вищими за довоєнні рівні. Це свідчить про те, що ринок металів залишається чутливим до геополітичних подій та перебоїв у поставках. Крім того, на ціни впливають такі фактори, як глобальна інфляція та зміни в попиті на метали, зокрема з боку виробників електромобілів.

Таблиця 2.8 – Ціни на метали: до та після початку війни в Україні

Метал	До війни (USD/тонна)	Березень 2022 (USD/тонна)	Подальша динаміка (USD/тонна)
Нікель	20 000 - 25 000	100000	25 000 - 30 000
Алюміній	2 500 - 3 000	3 500 - 4 000	2 700 - 3 300
Паладій (USD/унція)	2 000 - 2 500	3400	1 500 - 2 000
Мідь	9 000 - 10 000	10 500 - 11 000	8 000 - 9 000

Джерело: систематизовано авторкою на основі [27]

Дані таблиці 2.9 демонструють взаємозв'язок між зростанням цін на енергоресурси та світовою інфляцією у період з 2021 по 2025 роки. У 2021 році, після пандемії COVID-19, спостерігалось значне зростання цін на енергоносії, що спричинило підвищення середньорічної інфляції до 4,3%.

Таблиця 2.9 – Вплив цін на енергоресурси на світову інфляцію (2021-2025 рр.)

Рік	Середньорічна інфляція (світ)	Зростання цін на енергоресурси	Основні фактори
2021	4,30%	Значне зростання	Відновлення після пандемії, зростання попиту
2022	8,70%	Різке зростання	Війна в Україні, санкції проти Росії, обмеження видобутку
2023	6,80%	Поступова стабілізація, але вище довоєнних	Геополітична невизначеність, обмеження видобутку
2024	5,50%	Незначне зниження, але вище довоєнних	Глобальна інфляція, геополітична нестабільність
2025 (прогноз)	4,80%	Поступове зниження, але вище довоєнних	Глобальна інфляція, потенційні зміни в попиті

Джерело: систематизовано авторкою на основі [28]

2022 рік став критичним, коли повномасштабне вторгнення Росії в Україну призвело до різкого зростання цін на енергоресурси. Санкції проти Росії та обмеження видобутку посилили дефіцит, що спричинило стрибок інфляції до 8,7%.

У 2023 році спостерігалася поступова стабілізація цін на енергоносії, але вони залишалися вищими за довоєнні рівні. Це, у поєднанні з геополітичною невизначеністю, підтримувало інфляцію на рівні 6,8%.

У 2024 та 2025 роках прогнозується поступове зниження інфляції, але вона все ще залишатиметься вищою за довоєнні показники. Глобальна інфляція та

геополітична нестабільність продовжують впливати на ціни.

Таблиця 2.10 відображає динаміку ключових валютних курсів у період з 2021 по 2025 роки, з особливим акцентом на вплив війни в Україні. Вона показує, як геополітична нестабільність, економічні умови та грошово-кредитна політика вплинули на курс долара США, євро, британського фунта, японської єни та української гривні.

Таблиця демонструє тенденцію до зміцнення долара США, особливо після початку війни, та ослаблення євро. Вона також відображає коливання інших валют та прогнозовану девальвацію гривні. Дані, що наведені, допомагають зрозуміти, як війна в Україні вплинула на світові валютні ринки та які тенденції очікуються в майбутньому.

Таблиця 2.10 – Вплив війни на валютні курси: USD, EUR, GBP, JPY, UAH

Рік	USD/EUR	USD/GBP	USD/JPY	USD/UAH	Основні фактори
2021	1,13	1,37	115	27,27	Відновлення після пандемії, попит на USD
2022	1,05	1,21	130	36,57	Війна в Україні, зміцнення USD, падіння EUR
2023	1,08	1,25	140	37,6	Геополітична нестабільність, коливання EUR
2024	1,1	1,27	145	40,2	Глобальна інфляція, незначне коливання валют
2025 (прогноз)	1,12	1,3	150	41,5	Глобальна інфляція, потенційні зміни в попиті

Джерело: систематизовано авторкою на основі [29]

Сценарії «Accelerated» та «Net Zero» передбачають значне збільшення використання ВДЕ як ключового фактора енергетичного переходу. Перехід до низьковуглецевих альтернатив у транспортному секторі, зокрема електромобілів, стає все більш актуальним. Війна підкреслює необхідність прискорення розвитку ВДЕ для зменшення залежності від викопного палива та забезпечення енергетичної безпеки.

Геополітична напруга та невизначеність, спричинені війною, створюють значні ризики для глобальних енергетичних ринків та сировинних ресурсів. Необхідність перегляду енергетичних стратегій та прискорення переходу до

стійких джерел енергії стає очевидною. Війна також впливає на ринки інших сировинних ресурсів, таких як метали та сільськогосподарська продукція, що може мати додаткові економічні наслідки. Порушення логістичних ланцюжків, зростання інфляції та нестабільність на фінансових ринках є додатковими факторами, які слід враховувати при аналізі впливу війни на глобальну економіку (Додаток К).

Вторгнення Росії в Україну стало не лише трагічною гуманітарною катастрофою, але й потужним дестабілізуючим фактором для світової економіки, зокрема для енергетичних ринків та сировинних ресурсів. Цей конфлікт спричинив ланцюгову реакцію, що призвела до перегляду глобальних економічних прогнозів, коливань цін на нафту та газ, загострення енергетичної кризи в Європі та прискорення переходу до відновлюваних джерел енергії.

Війна в Україні стала каталізатором для трансформації світового енергетичного ринку, змусивши країни шукати нові джерела енергії, диверсифікувати поставки та прискорити перехід до відновлюваних джерел енергії. Цей конфлікт призвів до перегляду глобальних економічних прогнозів, коливань цін на нафту і газ, загострення енергетичної кризи в Європі та прискорення переходу до відновлюваних джерел енергії.

Російське вторгнення в Україну спричинило значні коливання цін на енергоносії (нафту, газ, вугілля), особливо в Європі, яка залежить від російських поставок. ЄС активно шукає альтернативні джерела енергії, збільшуючи імпорт LNG та розвиваючи відновлювані джерела енергії. Росія переорієнтовує свій експорт на азійські ринки (Китай, Індія).

Війна призвела до сповільнення глобального економічного зростання, згідно з оцінками МВФ. Санкції проти Росії впливають на її доходи від експорту енергоносіїв. Відбувається перерозподіл ринку енергоносіїв, формування нових енергетичних союзів та стратегічних угод.

Війна також спричинила коливання цін на метали (нікель, алюміній, паладій, мідь) та сільськогосподарську продукцію (зерно, добрива). Також, війна вплинула на зростання інфляції, через збільшення цін на енергоресурси.

Україна втратила роль ключового транзитера російського газу до ЄС. Проте, Україна співпрацює з ЄС та США у сфері забезпечення енергетичної безпеки Європи та має потенціал стати важливим гравцем на ринку відновлюваної енергетики. Україна, та США, уклали угоду, про критичні мінерали.

Війна змінила енергетичну карту Європи та посилила геополітичну напругу. Формуються нові енергетичні союзи та змінюється баланс сил на ринку енергоносіїв.

2.2. Специфіка дестабілізації міжнародної торгівлі та порушення логістичних ланцюгів

Війна в Україні стала потужним дестабілізуючим фактором для світової торгівлі, спричинивши масштабні порушення логістичних ланцюгів. Руйнування транспортної інфраструктури, включаючи порти, аеропорти та дороги, суттєво обмежило можливості експорту та імпорту, особливо морським транспортом.

Блокада українських морських портів Росією призвела до припинення експорту ключових товарів, таких як зерно та метали, що спричинило зростання цін на світових ринках та загрозу продовольчій безпеці. Українські компанії були змушені шукати альтернативні логістичні маршрути, використовуючи автомобільний та залізничний транспорт через сусідні країни, що призвело до збільшення витрат та часу доставки.

Україна, як важливий постачальник сировини та компонентів, зіткнулася з порушеннями поставок, що спричинило дефіцит та збої у виробничих процесах у багатьох галузях. Міжнародні санкції проти Росії також вплинули на торгівлю, обмеживши експорт російських енергоносіїв та сировинних товарів, що спричинило зростання цін та переорієнтацію торгових потоків.

Війна створила атмосферу нестабільності та невизначеності на світових ринках, ускладнюючи планування та прогнозування для підприємств. Наслідки війни для міжнародної торгівлі є далекосяжними та вимагають спільних зусиль

міжнародної спільноти для відновлення логістичних ланцюгів та забезпечення стабільності.

Нами досліджено основні аспекти впливу війни в Україні на міжнародну торгівлю та логістичні ланцюги, а також додаткові фактори, які слід враховувати (Додаток Л).

Слід зауважити, що найбільше війна в Україні глибоко порушила глобальні ланцюги поставок продовольства, спричинивши серйозні наслідки для світової продовольчої безпеки. Україна, як один з найбільших експортерів зерна та соняшникової олії, опинилася в епіцентрі конфлікту, що призвело до блокування її портів та руйнування сільськогосподарської інфраструктури.

Блокада українських портів у Чорному морі стала ключовим фактором, що спричинив скорочення світових поставок зерна. Це призвело до різкого зростання цін на продовольство, особливо в країнах, що розвиваються, які залежать від імпорту українського зерна. Руйнування сільськогосподарської інфраструктури, включаючи склади та елеватори, ще більше ускладнило ситуацію.

Зростання цін на добрива, експорт яких контролює Росія, також стало серйозним ударом по глобальному сільському господарству. Це збільшило витрати на виробництво продовольства, що, в свою чергу, призвело до підвищення цін на продукти харчування для споживачів у всьому світі.

Українські компанії змушені були шукати альтернативні логістичні маршрути, використовуючи автомобільний та залізничний транспорт через сусідні країни. Однак це призвело до збільшення транспортних витрат та часу доставки, що також позначилося на цінах на продовольство.

Війна створила атмосферу нестабільності та невизначеності на світових ринках продовольства, що ускладнило планування та прогнозування для компаній, що займаються виробництвом та торгівлею продовольством. Це також призвело до збільшення спекуляцій на ринках продовольства, що ще більше сприяло зростанню цін.

Внаслідок війни світ зіткнувся з серйозною продовольчою кризою, яка загрожує голодом мільйонам людей. Особливо вразливими є країни, що

розвиваються, які залежать від імпорту продовольства. Вплив війни на ланцюги поставок продовольства є далекосяжним та тривалим, і вимагає спільних зусиль міжнародної спільноти для забезпечення продовольчої безпеки та стабілізації світових ринків.

Війна в Україні докорінно змінила логістичні ланцюжки та спричинила значні коливання вартості перевезень. До війни Україна була важливим експортером зерна та інших товарів через свої чорноморські порти, а вартість морських перевезень була відносно стабільною. Однак, блокада українських портів та мінування морських шляхів призвели до різкого зростання вартості морських перевезень. "Зернова ініціатива" частково відновила експорт, але ризики та обмеження продовжували впливати на ціни.

Українська залізниця була важливим елементом транспортної інфраструктури, особливо для внутрішніх та експортних перевезень, а вартість залізничних перевезень була відносно низькою.

Проте, руйнування залізничної інфраструктури, обстріли та блокада портів призвели до збільшення навантаження на залізницю. Зросла вартість залізничних перевезень через збільшення попиту, ризики та необхідність об'їзних шляхів.

Автомобільні перевезення відігравали важливу роль у внутрішній та міжнародній логістиці, а вартість автомобільних перевезень залежала від цін на паливо, відстані та попиту.

Руйнування доріг, блокпости, комендантська година та ризики обстрілів призвели до збільшення вартості автомобільних перевезень. Збільшення попиту на автомобільні перевезення через обмеження інших видів транспорту також вплинуло на ціни (табл. 2.11).

Загалом, війна в Україні спричинила значне зростання вартості всіх видів перевезень. Це мало негативний вплив на світову економіку, спричинивши зростання цін на товари та ускладнення логістики. Ризики, руйнування інфраструктури та зміни в логістичних ланцюжках продовжують впливати на вартість перевезень.

Таблиця 2.11 – Динаміка вартості перевезень: до та після початку війни в Україні

Вид перевезень	До війни (орієнтовно)	Після війни (орієнтовно)	Фактори впливу
Морські	Відносно стабільні ціни, залежні від цін на паливо та попиту на судна	Значне зростання (в рази)	Блокада портів, мінування, ризики обстрілів, підвищення вартості страхування, пошкодження інфраструктури
Залізничні	Відносно низькі ціни	Значне зростання (на 30-50%)	Руйнування інфраструктури, обстріли, збільшення попиту, об'їзні шляхи, руйнування залізничних вузлів
Автомобільні	Ціни залежні від цін на паливо, відстані та попиту	Значне зростання (на 50-100%)	Руйнування доріг, блокпости, комендантська година, ризики обстрілів, дефіцит палива, збільшення попиту

Джерело: систематизовано авторкою на основі [30-31]

Війна в Україні суттєво вплинула на час доставки товарів до кінцевого споживача, спричинивши значні затримки та зміни в логістичних маршрутах. До війни Україна мала розвинену транспортну інфраструктуру, що дозволяла здійснювати відносно швидку доставку товарів. Морські порти на Чорному морі відігравали ключову роль в експорті та імпорті товарів, забезпечуючи швидку доставку до різних країн. Залізничні та автомобільні перевезення також були ефективними, особливо для внутрішніх перевезень (табл. 2.12).

Однак, після початку війни, ситуація кардинально змінилася. Війна спричинила значні затримки в доставці товарів через руйнування транспортної інфраструктури, блокування торговельних шляхів та зміни в маршрутах постачання. Час доставки товарів збільшився в рази, особливо для імпортних та експортних товарів. Логістичні компанії змушені шукати альтернативні маршрути, що призводить до збільшення часу доставки. Блокада чорноморських портів Росією призвела до практично повного припинення морських перевезень з України. Це мало катастрофічні наслідки для експорту українського зерна та інших товарів. «Зернова ініціатива» частково відновила експорт, але ризики та обмеження продовжують впливати на час доставки. Війна також спричинила збільшення навантаження на кордони з ЄС, що призвело до значних затримок у доставці

товарів. Перевірки, обмеження та бюрократичні процедури ускладнюють та сповільнюють перетин кордону. Через блокування чорноморських портів, Україна змушена переорієнтувати експорт та імпорт на сухопутні маршрути через Польщу та Румунію. Це призвело до збільшення навантаження на залізничні та автомобільні перевезення в цих країнах, що спричинило затримки. Україна активно шукає нові ринки збуту для своїх товарів, що призводить до зміни напрямків експорту. Це вимагає адаптації логістичних ланцюжків та пошуку нових маршрутів, що також впливає на час доставки. Збільшення часу доставки товарів призводить до зростання витрат на логістику, що відображається на цінах для кінцевих споживачів. Затримки в доставці товарів можуть спричинити дефіцит товарів на ринку, що також впливає на ціни. Війна негативно впливає на конкурентоспроможність українських підприємств на міжнародному ринку.

Таблиця 2.12 – Логістичні виклики: час доставки товарів під час війни в Україні

Категорія	До війни (орієнтовно)	Після війни (орієнтовно)	Фактори впливу
Морські перевезення (експорт)	1-2 тижні	2-3 місяці (через альтернативні маршрути)	Блокада портів, мінування, ризики обстрілів, перевантаження сухопутних кордонів
Морські перевезення (імпорт)	1-2 тижні	1-2 місяці (через альтернативні маршрути)	Блокада портів, ризики обстрілів, збільшення часу на перевантаження в портах ЄС
Залізничні перевезення (внутрішні)	1-3 дні	5-10 днів	Руйнування інфраструктури, обстріли, збільшення попиту, обмеження пропускної здатності
Залізничні перевезення (експорт/імпорт)	3-7 днів	10-20 днів	Перевантаження кордонів, необхідність перевантаження на вузьку колію в ЄС, обмеження пропускної здатності
Автомобільні перевезення (внутрішні)	1-2 дні	3-7 днів	Руйнування доріг, блокпости, комендантська година, ризики обстрілів, дефіцит палива
Автомобільні перевезення (експорт/імпорт)	2-5 днів	7-14 днів	Перевантаження кордонів, збільшення часу на перевірки, обмеження пропускної здатності

Джерело: систематизовано авторкою на основі [32]

Військові дії в Україні спричинили масштабні руйнування енергетичної інфраструктури, що призвело до серйозних змін у постачанні електроенергії. Російські обстріли цілеспрямовано завдають ударів по електростанціях, підстанціях та лініях електропередач. Це призводить до виведення з ладу значних обсягів генеруючих потужностей, а також до пошкодження мереж, що транспортують електроенергію. Особливо постраждали теплові та гідроелектростанції, а також об'єкти розподільчих мереж.

Руйнування інфраструктури призвели до частих та тривалих відключень електроенергії по всій Україні. Це створює значні незручності для населення, а також завдає шкоди економіці. Підприємства змушені скорочувати виробництво або зупиняти роботу, що негативно впливає на ВВП. Війна змусила Україну шукати альтернативні джерела електроенергії. Збільшився імпорт електроенергії з країн ЄС. Також, велика увага, приділяється розвитку відновлювальних джерел енергії, таких як сонячні та вітрові електростанції. Україна приєдналась до європейської енергетичної мережі ENTSO-E, що допомагає стабілізувати енергосистему країни (Додаток М-Н).

Перебої в електропостачанні негативно впливають на всі сфери життя українців. Це створює проблеми для роботи підприємств, лікарень, шкіл та інших установ. Також, великий вплив, мають, відключення електроенергії, на роботу критичної інфраструктури, та зв'язку. Відключення електроенергії, так само, впливають на психологічний стан населення. Україна активно працює над відновленням пошкодженої енергетичної інфраструктури. Залучаються міжнародні партнери для надання допомоги у відновленні. Однак, процес відновлення є складним та тривалим, особливо в умовах триваючих військових дій.

Дані таблиці 2.13 відображають ключові статистичні дані щодо впливу війни на український бізнес, зокрема, щодо закриття та релокації підприємств. Війна мала значний негативний вплив на український бізнес, особливо на мікро-, малі та середні підприємства (ММСП). 64% ММСП тимчасово призупинили або закрили свою діяльність на початку повномасштабного вторгнення. Це свідчить про масштабність руйнівного впливу війни на економіку країни.

Однак, український бізнес демонструє стійкість та здатність адаптуватися до складних умов. Значна кількість підприємств вдалася до релокації, щоб зберегти виробничі потужності та робочі місця. Понад 1000 компаній виявили бажання передислокуватися, і значна частина з них вже успішно перемістила свої виробничі потужності в безпечніші регіони України. Згідно з даними, 840 підприємств релокувались в більш безпечні регіони України, і 667 з них вже працюють на новому місці. Так само, ми бачимо, велику кількість переїздів бізнесу, з одного регіону в інший, цей показник складає 18 944.

Рішення підприємств щодо закриття або релокації залежать від багатьох факторів, включаючи безпеку працівників, логістичні проблеми, зниження попиту та фінансові труднощі. Незважаючи на значні втрати, український бізнес демонструє здатність до виживання та адаптації. Релокація та відновлення діяльності підприємств є важливим фактором для підтримки економіки України під час війни. Вплив війни на бізнес є неоднорідним. Деякі сектори економіки, такі як ІТ та сільське господарство, продовжують демонструвати стійкість, тоді як інші зазнали значних втрат. Так само, варто зазначити, що значна частина компаній, а саме, понад 650, відмовилися від релокації, після того, як планували її на початку війни.

Таблиця 2.13 – Адаптація бізнесу в умовах війни: релокація та припинення діяльності

Показник	Числове значення	Джерело
Кількість компаній, що виявили бажання передислокуватися	понад 1000	Міністерство економіки України
Кількість підприємств, що релокувались в більш безпечні регіони України	840	Опендатабот, посилаючись на дані Мінекономіки України.
Кількість підприємств, які вже працюють на новому місці.	667	Опендатабот, посилаючись на дані Мінекономіки України.
Кількість переїздів бізнесу з одного регіону в інший.	18944	Офіційна статистика.
Кількість компаній, які планували релокацію на початку війни, але відмовилися від переміщення.	понад 650	Міністерство економіки України.

Джерело: систематизовано авторкою на основі [34]

Війна в Україні мала значний вплив на світові ринки, спричинивши дефіцит товарів та зростання цін на ключові категорії продукції. В таблиці 2.14 відображено зміни цін на деякі товари.

Таблиця 2.14 – Ринок в умовах війни: зростання цін на зерно, метали, паливо

Категорія	Зміна ціни (орієнтовно)	Фактори впливу
Зерно (пшениця)	Зростання на 30-50% (у 2022 році)	Блокада портів, руйнування інфраструктури, скорочення експорту
Метали (сталь)	Зростання на 20-40% (у 2022 році)	Руйнування заводів, порушення логістики, скорочення виробництва
Паливо (нафта)	Зростання на 40-60% (у 2022 році)	Порушення постачання, руйнування нафтобаз, дефіцит
Соняшникова олія	Зростання на 20-30%	Блокада портів, руйнування інфраструктури, скорочення експорту
Мінеральні добрива	Зростання на 70-100%	Обмеження на експорт російських добрив, порушення логістики

Джерело: систематизовано авторкою на основі [35]

Таблиця 2.15 детально ілюструє, як війна в Україні впливає на купівельну спроможність населення через зростання логістичних витрат. Вона розбиває проблему на кілька ключових факторів і показує їхній взаємозв'язок. Руйнування транспортної інфраструктури призводить до значного збільшення витрат на доставку товарів через необхідність об'їздів та пошкодження транспортних засобів. У таблиці наведено орієнтовне збільшення транспортних витрат на 50-100%, що, своєю чергою, призводить до зростання цін на всі групи товарів. Блокада морських портів змушує використовувати альтернативні, дорожчі маршрути, такі як залізниця та автотранспорт. Це особливо впливає на ціни імпортованих товарів, зокрема продовольства. Згідно з таблицею, вартість морських перевезень зростає на 20-30%.

Зростання цін на паливо напряму впливає на витрати на транспортування, що призводить до зростання цін на товари, особливо на продукти харчування та товари першої необхідності. У таблиці зазначено зростання цін на паливо на 200%. Воєнні ризики призводять до збільшення витрат на страхування вантажів та транспортних засобів, що також підвищує ціни на товари, особливо імпортовані. Вартість страхування, за даними таблиці, зростає на 50-80%. Проблеми на кордонах

з ЄС, такі як затримки, додаткові перевезення та корупція, збільшують витрати на імпорт та призводять до затримок у поставках. Таблиця вказує на збільшення часу доставки на 20-30 днів та зростання витрат на 50%. Усі перелічені фактори в сукупності призводять до підвищення загального рівня цін, тобто до інфляції. Це, своєю чергою, зменшує реальні доходи населення та знижує його купівельну спроможність. У таблиці наведено рівень інфляції в Україні: 26% у 2022 році та 12,0% у 2024 році.

Таблиця 2.15 – Економічні наслідки війни: купівельна спроможність та логістичні витрати

Фактор	Вплив на логістичні витрати	Вплив на купівельну спроможність	Числові дані (орієнтовно)
Руйнування транспортної інфраструктури	Збільшення витрат на доставку через об'їзди, пошкодження транспорту	Зростання цін на всі групи товарів	Збільшення транспортних витрат на 50-100 % (залежить від регіону та виду транспорту)
Блокада морських портів	Збільшення витрат на перевезення альтернативними маршрутами	Зростання цін на імпорتنі товари, особливо продовольство	Зростання вартості морських перевезень на 20-30%
Зростання цін на паливо	Пряме збільшення витрат на транспортування	Зростання цін на товари, особливо продукти харчування та товари першої необхідності	Зростання цін на паливо на 200%
Ризики та страхування	Збільшення витрат на страхування вантажів та транспортних засобів	Зростання цін на товари, особливо імпорتنі	Зростання вартості страхування на 50-80%
Проблеми на кордонах з ЄС	Збільшення витрат на простій, додаткові перевезення, хабарі	Зростання цін на імпорт, затримки поставок	Збільшення часу доставки на 20-30 днів, збільшення витрат на 50%
Інфляція	Підвищення загального рівня цін	Зменшення реальних доходів населення	Рівень інфляції – 26 в 2022 р.%, 12,0% в 2024 р.

Джерело: систематизовано авторкою на основі даних [36-38]

Отже, війна в Україні мала глибокий вплив на міжнародну торгівлю та логістичні ланцюги, спричинивши руйнування інфраструктури, блокування портів, перенаправлення маршрутів та зростання цін. Ці фактори призвели до дефіциту

товарів, інфляції та зниження купівельної спроможності населення, особливо вразливими є країни, що розвиваються. Для відновлення стабільності потрібні спільні зусилля міжнародної спільноти.

2.3. Особливості фінансових наслідків війни для інфляції, санкційної політики та світових інвестиційних потоків

Дослідженнями проведеними в попередніх розділах встановлено, що одним з основних факторів є руйнування транспортної інфраструктури, що змушує використовувати обхідні шляхи та призводить до пошкодження транспортних засобів, здорожчуючи доставку. Блокада морських портів також змушує перевізників шукати альтернативні, часто дорожчі маршрути, такі як залізничні та автомобільні перевезення, що особливо впливає на ціни імпортованих товарів, включаючи продовольство. Зростання цін на паливо безпосередньо збільшує витрати на транспортування, що відбивається на вартості товарів першої необхідності. Підвищені ризики та вартість страхування вантажів і транспортних засобів також додають додаткові витрати, особливо на імпортовані товари. Проблеми на кордонах з країнами ЄС, такі як затримки та додаткові перевезення, також призводять до зростання цін на імпортовані товари та затримок у поставках. Загалом, інфляція, спричинена цими факторами, призводить до зменшення реальних доходів населення та зниження його купівельної спроможності. Слід також зауважити, що з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, міжнародна спільнота запровадила широкий спектр санкцій, спрямованих на обмеження фінансових можливостей агресора та покарання за агресію. Ці санкції охоплюють різні сфери, включаючи фінансовий сектор, торгівлю, персональні обмеження, транспорт та технології. Ці санкції мали значний вплив на російську економіку, спричинивши скорочення імпорту та експорту, зростання інфляції та безробіття, падіння курсу рубля та ускладнення доступу до міжнародних фінансових ринків. Важливо зазначити, що санкції постійно оновлюються та розширюються, залежно від розвитку ситуації в Україні, проте більшість з них нами систематизовано в додатку

Е.

Фінансові санкції включають замороження активів російського Центрального банку, відключення ключових російських банків від системи SWIFT, обмеження на транзакції з російським урядом та компаніями, а також заборону на інвестиції в російський державний борг. Торговельні санкції передбачають ембарго на імпорт російських енергоносіїв, обмеження на експорт товарів подвійного призначення, заборону на імпорт певних російських товарів та обмеження на експорт предметів розкоші.

Персональні санкції спрямовані на російських політиків, олігархів, пропагандистів та їхні сім'ї, включаючи замороження активів та візові обмеження. Транспортні санкції передбачають закриття повітряного простору, заборону на захід російських суден у порти та обмеження на автомобільні перевезення. Технологічні санкції обмежують експорт високотехнологічної продукції та забороняють використання російських програмних продуктів.

Війна в Україні стала каталізатором значних змін у світових інвестиційних потоках, спричинивши зростання невизначеності та переформатування стратегій інвесторів.

Геополітична нестабільність, спричинена конфліктом, відлякує інвесторів, які стали більш обережними та віддають перевагу безпечним активам. Спостерігається відтік капіталу з ринків, що розвиваються, особливо тих, що знаходяться поблизу зони конфлікту.

Отже, війна в Україні спричинила комплексні та далекосяжні фінансові наслідки для світової економіки, які вимагають скоординованих дій міжнародної спільноти для їх пом'якшення та відновлення глобальної економічної стабільності.

А таблиці 2.16 відображені ключові фінансові показники України у період з 2022 по 2025 рік. Аналізуючи таблицю, можна зробити висновок про значний вплив війни на фінансову ситуацію в Україні.

Дефіцит бюджету залишається високим, відображаючи значні витрати, пов'язані з війною. Облікова ставка НБУ також зазнала змін, спочатку була різко підвищена для стабілізації економіки, а потім почала знижуватися зі зменшенням

інфляційного тиску.

Таблиця 2.16 – Фінансові показники України (2022-2025 рр.)

Рік	Дефіцит бюджету (% від ВВП)	Облікова ставка НБУ (%)	Джерела
2022	16,8	25	НБУ, Мінфін України
2023	20,4	25	НБУ, Мінфін України
2024 (прогноз)	16,8	14,5	НБУ, Мінфін України, EBRD
2025 (прогноз)	19,4	14,5 (очікується подальше зниження)	НБУ, Мінфін України, EBRD

Джерело: систематизовано авторкою на основі даних [36-38]

Заморожені активи поділяються на дві основні категорії: резерви Центрального банку Росії та активи підсанкційних компаній та фізичних осіб. Резерви Центрального банку Росії – це кошти, які перебували в управлінні російського центрального банку та були розміщені в іноземних фінансових установах. Активи підсанкційних компаній та фізичних осіб – це кошти та майно, що належать російським компаніям та окремим особам, які потрапили під санкції через їхню причетність до дій, що підірвали суверенітет та територіальну цілісність України. Загалом, таблиця показує, що західні санкції мали значний вплив на фінансові ресурси Росії. Замороження такої великої суми активів обмежує можливості Росії використовувати ці кошти для фінансування війни, підтримки економіки та здійснення міжнародних розрахунків (табл. 2.17).

Таблиця 2.17 – «Заморожені» активи РФ

Категорія	Опис	Числові значення
Загальний обсяг заморожених активів	Активи, заморожені західними країнами після початку повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році	Близько 300 млрд дол. США
Резерви Центрального банку Росії	Кошти у валюті та цінні папери, що зберігалися в іноземних банках	Значна частина із 300 млрд дол. США
Активи підсанкційних компаній та фізичних осіб	Кошти, цінні папери, нерухомість та інше майно	Залишок із 300 млрд дол. США (після вирахування резервів ЦБ РФ)

Джерело: систематизовано авторкою на основі даних [36-38]

Однією з схем обходу санкцій для РФ є торгівля через треті країни, коли товари експортуються з країн, що запровадили санкції, до третіх країн, які потім

реекспортують їх до Росії. При цьому можуть використовуватися підроблені документи, щоб приховати кінцевого одержувача. Також використовується створення фіктивних компаній в третіх країнах для здійснення закупівель та подальшої переправки товарів до Росії. Крім того, зловмисники вдаються до фальсифікації документів, змінюючи маркування товарів та зазначаючи неправдиву інформацію про країну походження або кінцевого споживача. Контрабанда, тобто незаконне переміщення товарів через кордон без сплати митних зборів та декларування, також є поширеною схемою.

Казахстан, Туреччина та ОАЕ стали одними з ключових країн, через які здійснюється обхід санкцій проти Росії. Це зумовлено кількома факторами, включаючи географічну близькість та історичні торговельні зв'язки, відсутність жорсткого контролю за реекспортом у деяких випадках, що дозволяє зловмисникам використовувати ці країни для обходу санкцій, а також економічні інтереси деяких компаній та фізичних осіб у продовженні торгівлі з Росією, навіть під загрозою вторинних санкцій.

Визначення точних обсягів обходу санкцій є надзвичайно складним завданням з кількох причин. Обхід санкцій є незаконною діяльністю, тому інформація про такі операції ретельно приховується, а зловмисники використовують складні схеми, щоб уникнути виявлення. Торговельні дані між третіми країнами та Росією не завжди є прозорими та детальними, що ускладнює відстеження кінцевого призначення товарів та виявлення випадків реекспорту. Крім того, існує безліч різних схем обходу санкцій, що ускладнює їх виявлення та кількісну оцінку. З метою уникнення виявлення зловмисники постійно змінюють методи обходу санкцій, що вимагає постійного оновлення методів відстеження.

Наведена таблиця відображає обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну з 2021 по 2024 рік, з акцентом на інвестиції, що не є реінвестуванням доходів. Також у таблиці наведено дані щодо «round-tripping» - повернення капіталу, який спочатку був виведений з країни, назад у вигляді іноземних інвестицій. Аналіз цих показників у контексті воєнного стану дозволяє зробити наступні висновки.

До початку повномасштабної війни в Україні у 2021 році спостерігалися відносно значні обсяги ПІІ (2 371 млн дол. США). Початок війни у 2022 році призвів до різкого падіння ПІІ (208 млн дол. США). Іноземні інвестори були змушені призупинити або згорнути свою діяльність в Україні через значні ризики, пов'язані з бойовими діями, руйнуванням інфраструктури та загальною нестабільністю. Певне відновлення ПІІ у 2023 році (1 087 млн дол. США) може бути пов'язане з адаптацією бізнесу до нових умов, міжнародною фінансовою допомогою та інвестиціями в критично важливі сектори економіки. Проте, подальше зниження обсягів ПІІ у 2024 році (949 млн дол. США) свідчить про те, що інвестиційний клімат в Україні залишається складним через триваючу війну та пов'язані з нею ризики (табл. 2.18).

Таблиця 2.18 – Оцінка обсягу прямих іноземних інвестицій

	2021 *	2022 *	2023 *	2024*
Прямі інвестиції в Україну (крім реінвестування доходів) млн дол. США	2 371	208	1 087	949
банки	61	-1	1	56
інші сектори	2 310	209	1 086	893
Round-tripping, млн дол. США	1 623	-615	414	249
банки	50	0	1	0
інші сектори (2)	1 573	-615	413	249
Round-tripping, у % до загального обсягу	68	-	38	26
банки	82	0	100	0
інші сектори (2)	68	-	38	28

* з 2015 року розрахунки здійснювались за інструментами участі в капіталі без урахування реінвестування доходів.

Джерело: систематизовано авторкою на основі даних [36]

Значні обсяги «round-tripping» у попередні роки (до 2022 року) можуть свідчити про проблеми з довірою до інвестиційного клімату в Україні. Зменшення «round-tripping» у 2022-2024 роках може бути пов'язане з обмеженнями на рух капіталу, запровадженими в умовах воєнного стану, а також зі зниженням загальної інвестиційної активності.

Воєнний стан має значний негативний вплив на приплив ПІІ в Україну. Основні фактори, що стримують іноземних інвесторів, включають високі ризики

(бойові дії, обстріли, руйнування інфраструктури), економічну нестабільність (інфляція, девальвація гривні, порушення виробничих та логістичних ланцюгів) та політичну невизначеність (триваюча війна та непередбачуваність її завершення).

Воєнний стан серйозно підірвав інвестиційну привабливість України. Для відновлення припливу ПІІ після війни необхідні значні зусилля з відновлення інфраструктури, забезпечення безпеки, проведення реформ та створення сприятливого інвестиційного клімату.

Аналіз Додатку О, а саме допомоги Україні виявляє ключові тенденції міжнародної підтримки. США лідирують за загальним обсягом допомоги, особливо у військовій сфері, що відображає їхню стратегічну роль у підтримці України. ЄС виділяє значні фінансові ресурси, підкреслюючи економічну підтримку України.

Німеччина виділяється значною військовою та гуманітарною допомогою. Велика Британія, Данія, Франція та Польща також роблять суттєвий внесок у військову підтримку. Японія демонструє значну фінансову підтримку, тоді як Швейцарія зосереджена на гуманітарній допомозі.

В той же час, дослідження К. Лещенко підкреслює, що незважаючи на зростаючі можливості для автономного існування окремих націй завдяки технологіям, саме об'єднання зусиль, ресурсів та використання різноманітних національних особливостей є ключем до досягнення сталого розвитку на європейському континенті. Особливим і дедалі важливішим аспектом такої європейської єдності є спільна безпека. Це дослідження демонструє, що кожна європейська країна активно долучається до розбудови єдиної системи оборони. Докази посилення оборонної інтеграції є очевидними. Спостерігається щорічне збільшення не лише загальних військових бюджетів, але й цільових інвестицій у розробку інноваційних оборонних продуктів, які зміцнюють спільний безпековий потенціал. Крім того, обсяг контрактів, укладених спільно міністерствами оборони, досяг у 2021 році рекордного рівня, майже втричі перевищивши показники 2013 року, що є яскравим свідченням поглиблення співпраці. На початку 2000-х років уявлення про безпеку в Європі було іншим: нова збройна агресія на континенті здавалася малоімовірною, а діяльність оборонних структур мала більш

формальний характер, фінансуючись за залишковим принципом. Однак анексія територій у 2014 році та особливо повномасштабна агресія, що розпочалася у 2022 році, кардинально змінили цю картину, продемонструвавши реальність воєнних загроз. Це змусило Європейське оборонне агентство активізувати свою діяльність, відновити потенціал та посилити військову інтеграцію між державами-членами. Важливим маркером посилення взаємодії європейських оборонних комплексів є обсяг та характер допомоги, що надається Україні. Дослідження наводить переконливі докази значної підтримки як у фінансуванні військових потреб, так і в передачі сучасного озброєння, техніки та боєприпасів, що демонструє солідарність та спільні зусилля у відповідь на агресію. На завершення, дослідження вказує на перспективний напрямок для подальшої роботи: аналіз координації військової допомоги Україні між країнами Європи, США та Канадою. Такий аналіз міг би стати основою для подальшого вдосконалення механізмів військової інтеграції та спільної безпеки [40, с. 19-20].

Зниження кредитних рейтингів та зростання страхових витрат відображають погіршення фінансової стабільності, що призводить до збільшення вартості запозичень та операційних витрат. Економічна нестабільність, спричинена перебоями в торгівлі та інфляцією, створює невизначеність та потенційний відтік капіталу.

Геополітичні ризики, такі як можливість втягнення в конфлікт та російська агресія, створюють високий ризик втрати активів. Перебої в логістиці через руйнування інфраструктури та закриття кордонів ускладнюють ведення бізнесу та зменшують доступ до ринків. Збільшення кіберзагроз, особливо на критичну інфраструктуру, може призвести до значних фінансових втрат та порушення операційної діяльності.

Сукупність цих ризиків знижує інвестиційну привабливість регіону, вимагаючи від інвесторів особливої обережності та ретельного аналізу. Глибоке розуміння геополітичної та економічної ситуації є ключовим для прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень (табл. 2.19).

Таблиця 2.19 – Вплив російсько-української війни на інвестиційний клімат у сусідніх країнах

Ризик	Опис	Вплив на інвесторів
Зниження кредитних рейтингів	Міжнародні рейтингові агентства знижують рейтинги через геополітичну нестабільність.	Збільшення вартості запозичень, зменшення інвестиційної привабливості.
Зростання страхових витрат	Страхові компанії підвищують премії через військові ризики.	Збільшення операційних витрат, зниження прибутковості.
Економічна нестабільність	Перебої в торгівлі, інфляція, коливання валютних курсів.	Невизначеність, відтік капіталу, зниження рентабельності інвестицій.
Геополітичні ризики	Можливість втягнення в конфлікт, російська агресія.	Високий ризик втрати активів, політична нестабільність.
Перебої в логістиці	Руйнування інфраструктури, закриття кордонів, санкції.	Затримки поставок, збільшення транспортних витрат, втрата ринків.
Збільшення кіберзагроз	Кібератаки на критичну інфраструктуру та приватні компанії.	Втрата даних, фінансові збитки, порушення операційної діяльності.

Джерело: систематизовано авторкою на основі даних [41]

Війна в Україні спричинила глибокі та багатогранні фінансові наслідки для світової економіки, що вимагають скоординованих дій міжнародної спільноти. Руйнування транспортної інфраструктури, блокада морських портів та зростання цін на паливо призвели до значного збільшення інфляції, що негативно впливає на купівельну спроможність населення. Міжнародні санкції, запроваджені проти Росії, мали значний вплив на її економіку, спричинивши скорочення імпорту та експорту, зростання безробіття та ускладнення доступу до міжнародних фінансових ринків.

Геополітична нестабільність, спричинена війною, відлякує інвесторів та призводить до відтоку капіталу з ринків, що розвиваються. Воєнний стан серйозно підірвав інвестиційну привабливість України, що відображено у значному зниженні обсягів прямих іноземних інвестицій. Для відновлення припливу ПІІ після війни необхідні значні зусилля з відновлення інфраструктури, забезпечення безпеки та проведення реформ. Аналіз міжнародної допомоги Україні показує значну підтримку з боку США, ЄС та інших країн, що відображає їхню стратегічну роль у підтримці України.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ПІСЛЯ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

3.1. Роль міжнародних організацій та ключових економічних гравців у стабілізації світової економіки

Війна в Україні стала потужним дестабілізуючим фактором для світової економіки, спричинивши ланцюгову реакцію криз у багатьох секторах, від енергетики та продовольства до фінансів та торгівлі. В умовах безпрецедентних викликів, спричинених цим конфліктом, на передову вийшли міжнародні організації та ключові економічні гравці, чії скоординовані та індивідуальні дії відіграють вирішальну роль у спробах пом'якшити негативні наслідки та сприяти стабілізації глобальної економічної системи. Нами досліджено складну взаємодію між цими суб'єктами, аналізуючи їхні інструменти впливу, стратегії реагування та загальну ефективність у протистоянні економічним потрясінням, викликаним війною в Україні. Ми розглянемо фінансову підтримку, санкційну політику, зусилля з координації та гуманітарну допомогу, а також адаптацію ключових економічних гравців до нових геополітичних реалій, щоб оцінити їхній внесок у підтримання світової економічної стійкості.

Війна в Україні спричинила складну взаємодію дій міжнародних організацій та ключових економічних гравців, спрямованих на пом'якшення її дестабілізуючого впливу на світову економіку. Ці зусилля охоплюють фінансову допомогу, санкції, координацію політики та гуманітарну допомогу що систематизовані нами в Додатку П.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) відіграв вирішальну роль у наданні фінансової допомоги Україні та сусіднім країнам, які постраждали від війни. Він також надавав консультації з питань політики державам-членам щодо подолання економічних наслідків, особливо щодо цін на енергоносії та інфляції. Нагляд МВФ

за світовою економікою допомагає виявляти та усувати потенційні ризики, загострені конфліктом.

Світовий банк зосередився на наданні допомоги розвитку та фінансової підтримки Україні та сусіднім країнам для вирішення нагальної гуманітарної кризи та довгострокових потреб у відновленні. Його аналіз економічного впливу війни інформує політичні рішення та сприяє мобілізації міжнародної підтримки.

Світова організація торгівлі (СОТ) відіграє певну роль у моніторингу та усуненні збоїв у світовій торгівлі, спричинених війною, включаючи ланцюги постачання продовольства та енергоносіїв. Хоча конфлікт загострив проблеми багатосторонності, СОТ залишається платформою для обговорення торговельних проблем та пошуку спільних рішень.

Група Семи (G7) була центральною у координації економічних санкцій проти Росії, щоб змусити її припинити війну. Ці санкції спрямовані на обмеження доступу Росії до міжнародних фінансів та технологій, тим самим зменшуючи її спроможність фінансувати конфлікт. G7 також обговорювала стратегії пом'якшення впливу війни на енергетичні ринки та продовольчу безпеку.

Європейський Союз (ЄС) надав значну фінансову та гуманітарну допомогу Україні, а також запровадив власний пакет санкцій проти Росії. Зусилля ЄС щодо диверсифікації джерел енергії та зміцнення економічної стійкості є прямою реакцією на збої, спричинені війною.

Основні розвинені економіки, такі як Сполучені Штати, Китай та країни Єврозони, вжили різних заходів для стабілізації своєї економіки та пом'якшення побічних ефектів війни. Це включає фіскальну політику для підтримки вразливих верств населення, коригування монетарної політики для боротьби з інфляцією та зусилля щодо забезпечення альтернативних джерел енергії.

Центральні банки провідних економік уважно стежили за фінансовою стабільністю та вживали заходів для управління інфляцією, на яку значно вплинули збої на сировинних ринках, особливо енергоносіїв та продовольства, спричинені війною.

Великі транснаціональні корпорації у багатьох випадках скоригували свою діяльність та ланцюги постачання, щоб адаптуватися до нових геополітичних реалій. Деякі вийшли з Росії, тоді як інші прагнули забезпечити безперервність постачання основних товарів та послуг, незважаючи на збої. Їхні інвестиційні рішення та моделі торгівлі можуть впливати на глобальну економічну стабільність.

Інституційні інвестори переоцінюють ризики та коригують свої портфелі у відповідь на зростання невизначеності, спричиненої війною. Їхні дії можуть впливати на волатильність фінансових ринків та рух капіталу.

Таблиця 3.1. відображає перелік міжнародних організацій та ключових економічних гравців, а також стисле окреслення їхнього можливого внеску у процес відновлення України після війни. Інформація ґрунтується на аналізі їхньої поточної діяльності та стратегічних цілей.

Таблиця 3.1 – Потенційна роль міжнародних організацій та ключових економічних гравців у післявоєнній відбудові України

Організація/Гравець	Потенційна роль у післявоєнній відбудові України
Світовий банк	Надання допомоги розвитку та фінансової підтримки для вирішення довгострокових потреб у відновленні, аналіз економічного впливу війни для інформування політичних рішень, сприяння мобілізації міжнародної підтримки.
Міжнародний валютний фонд (МВФ)	Підтримання макроекономічної стабільності України шляхом надання фінансової допомоги та консультацій з питань політики, що є необхідною умовою для успішної відбудови.
Група Семи (G7) та Європейський Союз (ЄС)	Послаблення агресора шляхом координації санкцій, що є передумовою для безпечної та стабільної відбудови. Надання фінансової та гуманітарної допомоги для підтримки стійкості України сьогодні, що полегшить майбутнє відновлення.
Основні розвинені економіки	Зменшення глобальної економічної нестабільності шляхом стабілізації власної економіки та пошуку альтернативних джерел енергії, що опосередковано сприятиме процесу відбудови України.
Великі транснаціональні корпорації та інституційні інвестори	Вплив на економічне відновлення України через майбутні рішення щодо інвестицій та ведення бізнесу.

Джерело: систематизовано авторкою на основі [30-39]

Підсумовуючи можна констатувати, що війна в Україні активізувала багатогранну реакцію міжнародних організацій та ключових економічних гравців. Їхні дії, починаючи від фінансової підтримки та санкцій до координації політики та

гуманітарної допомоги, є вирішальними у спробах стабілізувати світову економіку в умовах значних збоїв та невизначеностей, спричинених конфліктом. Довгострокова ефективність цих зусиль залежатиме від тривалості та інтенсивності війни, а також від готовності світових гравців співпрацювати у подоланні її далекосяжних економічних наслідків. Проведене дослідження підтверджує, що війна в Україні стала потужним дестабілізуючим фактором для світової економіки, що вимагало негайної та скоординованої реакції з боку міжнародних організацій та ключових економічних гравців. Їхні різноманітні інструменти впливу, включаючи фінансову допомогу, санкції, політичну координацію та гуманітарну підтримку, відіграли важливу роль у спробах пом'якшити первинні економічні потрясіння та стабілізувати глобальну економічну систему.

Аналіз дій МВФ, Світового банку, СОТ, Групи Семи, Європейського Союзу, а також провідних економік, центральних банків, транснаціональних корпорацій та інституційних інвесторів демонструє багатовекторність зусиль, спрямованих на протистояння економічним наслідкам конфлікту. Хоча безпосередня роль у післявоєнній відбудові України чітко окреслена насамперед для Світового банку, поточні дії інших акторів, такі як забезпечення фінансової стабільності, застосування санкцій проти агресора та підтримка економічної стійкості України, створюють необхідне підґрунтя для майбутнього відновлення.

Таким чином, можна констатувати, що консолідовані зусилля міжнародної спільноти є критично важливими як для негайного реагування на економічні наслідки війни, так і для закладання основи для майбутньої відбудови України та відновлення стабільності світової економіки в цілому. Ефективність цих зусиль у довгостроковій перспективі безпосередньо залежатиме від тривалості та інтенсивності конфлікту, а також від здатності та готовності ключових глобальних гравців до подальшої співпраці. В той же час слід зауважити, що світовий банк є єдиною організацією, чия роль у довгострокових потребах у відновленні України згадується безпосередньо. Проте, дії інших організацій сьогодні закладають основу для майбутньої відбудови, забезпечуючи фінансову стабільність, послаблюючи агресора та підтримуючи загальну економічну стійкість.

3.2. Перспективи відбудови України та її інтеграції у світову економіку

Руйнівні наслідки війни в Україні неминуче ставлять на порядок денний питання її майбутньої відбудови та повернення до повноцінної участі у світових економічних процесах. Цей підпункт присвячено дослідженню потенційних сценаріїв відновлення української економіки після завершення конфлікту, а також аналізу перспектив її подальшої інтеграції у глобальний економічний простір. Ми розглянемо ключові виклики та можливості, що постануть перед Україною на цьому шляху, включаючи необхідність залучення інвестицій, проведення структурних реформ, відновлення інфраструктури та налагодження нових економічних зв'язків. У фокусі опиниться також роль міжнародної спільноти у підтримці цього процесу та визначення оптимальних стратегій для успішної реінтеграції України у світову економіку.

Аналізуючи представлену таблицю 3.2, що розкриває заходи щодо забезпечення економічної стійкості під час війни, першочергову увагу приділено енергетичним ринкам. У цій сфері ключовими напрямками вдосконалення визначено диверсифікацію джерел енергії, підвищення енергоефективності та створення стратегічних резервів. Запропоновані заходи, такі як впровадження відновлюваних джерел енергії, розширення географії імпорту та розвиток водневої енергетики, спрямовані на зменшення залежності від нестабільних постачальників та забезпечення стабільного енергопостачання. Паралельно, заходи з термомодернізації, модернізації промисловості та стимулювання екологічного транспорту мають знизити загальне споживання енергії, а створення стратегічних резервів забезпечить можливість реагування на кризові ситуації.

Другим важливим блоком є забезпечення фінансової стабільності. У цьому контексті виділено посилення регулювання фінансових ринків, міжнародну координацію та розвиток національних валютних ринків. Жорсткіші вимоги до капіталу банків, контроль за небанківськими установами та системи раннього виявлення криз мають мінімізувати ризики фінансової нестабільності. Міжнародна співпраця з фінансовими організаціями та обмін інформацією між центральними

банками є важливими інструментами підтримки. Розвиток національних валютних ринків сприятиме зміцненню національної валюти та зменшенню залежності від зовнішніх факторів.

Таблиця 3.2 – Заходи щодо забезпечення економічної стійкості під час війни

Сфера	Напрямок вдосконалення	Заходи
Енергетичні ринки	Диверсифікація джерел енергії	Впровадження відновлюваних джерел енергії, розширення географії імпорту, розвиток водневої енергетики
	Підвищення енергоефективності	Термомодернізація будівель, модернізація промислового обладнання, стимулювання використання екологічно чистого транспорту
	Створення стратегічних резервів	Побудова сховищ для енергоносіїв, створення механізмів швидкого реагування на кризи
Фінансова стабільність	Посилення регулювання фінансових ринків	Жорсткіші вимоги до капіталу банків, контроль за небанківськими установами, розвиток систем раннього виявлення криз
	Міжнародна координація	Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями, обмін інформацією між центральними банками
	Розвиток національних валютних ринків	Стимулювання використання національної валюти, розширення переліку фінансових інструментів
Логістика	Диверсифікація транспортних маршрутів	Розвиток внутрішніх водних шляхів, залізниць, будівництво нових доріг
	Підвищення стійкості ланцюгів постачання	Стимулювання місцевого виробництва, створення резервних запасів, розвиток мережі надійних постачальників
	Розвиток цифрової логістики	Впровадження електронного документообігу, використання технологій блокчейн та штучного інтелекту
Міжнародна співпраця	Посилення ролі міжнародних організацій	Реформування міжнародних організацій, створення механізмів швидкої допомоги
	Розвиток регіональних економічних союзів	Створення спільних ринків, координація економічної політики

Джерело: систематизовано на основі [4-10, 30-39]

Третя сфера, що потребує особливої уваги під час війни, – це логістика. Запропоновано диверсифікацію транспортних маршрутів, підвищення стійкості ланцюгів постачання та розвиток цифрової логістики. Розвиток альтернативних транспортних шляхів, стимулювання місцевого виробництва, створення резервних запасів та налагодження надійних постачальників мають забезпечити безперебійне

постачання товарів та послуг. Впровадження цифрових технологій у логістичні процеси підвищить їхню ефективність та прозорість.

Окремий блок заходів стосується міжнародної співпраці. Підкреслено необхідність посилення ролі міжнародних організацій шляхом їх реформування та створення механізмів швидкої допомоги. Розвиток регіональних економічних союзів через створення спільних ринків та координацію економічної політики може забезпечити додаткові можливості для взаємної підтримки та стабілізації економіки в умовах війни.

Отже в таблиці 3.2 висвітлено комплексний підхід до забезпечення економічної стійкості під час війни, що охоплює ключові сфери економіки та передбачає як внутрішні заходи, так і активну міжнародну співпрацю. Успішна реалізація цих напрямів вимагатиме скоординованих зусиль на різних рівнях та адаптивності до мінливих умов воєнного часу.

Багатогранність факторів визначатиме майбутнє відновлення України. Серед ключових передумов слід виокремити припинення бойових дій та гарантування безпеки, адже без цього неможливо розпочати масштабні відновлювальні роботи та залучити необхідні інвестиції (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Ключові фактори та напрями відбудови та інтеграції України у світову економіку

Категорія	Ключові аспекти	Можливості	Виклики
Умови відбудови, Припинення воєнних дій та безпека	Обсяги та джерела фінансування	Характер та темпи структурних реформ	Відновлення та модернізація інфраструктури
Напрями інтеграції у світову економіку, Поглиблення торговельних зв'язків	Залучення прямих іноземних інвестицій	Участь у глобальних ланцюгах постачання	Розвиток інноваційних секторів економіки
Ключові чинники успіху, Консолідація суспільства	Ефективна державна політика	Прозора та підзвітна система управління	Міжнародна підтримка та співпраця

Джерело: систематизовано авторкою на основі [30-39]

Критично важливим аспектом є обсяг та походження фінансових ресурсів.

Відбудова країни потребуватиме значних коштів, значна частина яких, ймовірно, надійде від міжнародних партнерів, урядів інших держав, міжнародних фінансових інституцій та приватного сектору. Ефективне управління цими фінансами та забезпечення їхньої прозорості матимуть вирішальне значення для успіху відновлення.

Для забезпечення сталого економічного зростання та повноцінної інтеграції у світову економіку Україні необхідно буде продовжити та поглибити структурні реформи. Це стосується таких ключових сфер, як утвердження верховенства права, боротьба з корупцією, дерегуляція економіки, земельна реформа та створення сприятливого бізнес-клімату.

Зруйнована війною інфраструктура, включаючи транспортні мережі, енергетичний сектор, житловий фонд та соціальні об'єкти, потребуватиме не лише відновлення, але й якісної модернізації із застосуванням сучасних стандартів та технологій.

Важливу роль відіграватиме розвиток людського капіталу. Повернення біженців, перекваліфікація робочої сили, інвестиції в освітню та медичну галузі є ключовими для забезпечення економічного зростання та підвищення конкурентоздатності країни на міжнародній арені.

Отримання Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі відкриває нові горизонти для економічної інтеграції, надаючи доступ до єдиного ринку, структурних фондів та сприяючи гармонізації національного законодавства з європейськими нормами.

Інтеграція української економіки у світовий простір після її відновлення може відбуватися за кількома основними напрямками. Це включає поглиблення торговельних зв'язків шляхом використання можливостей зони вільної торгівлі з ЄС та налагодження нових партнерств з іншими країнами. Залучення прямих іноземних інвестицій стане можливим завдяки створенню привабливого інвестиційного клімату. Відновлення та розвиток промислового потенціалу дозволить Україні зайняти гідне місце у глобальних ланцюгах постачання. Інвестиції у розвиток інноваційних секторів економіки, науки та освіти

сприятимуть створенню галузей з високою доданою вартістю. Нарешті, активне впровадження цифрових технологій в усі сфери економіки підвищить її ефективність та конкурентоздатність.

Однак, на шляху до відбудови та інтеграції Україна зіткнеться зі значними викликами. Серед них – необхідність ефективної боротьби з корупцією, забезпечення верховенства права, подолання наслідків війни, включаючи розмінування територій, та відновлення довіри з боку інвесторів. Успішне подолання цих перешкод вимагатиме об'єднання зусиль усього українського суспільства, проведення ефективної державної політики та отримання потужної міжнародної підтримки.

Попри складність завдань, перспективи відбудови України та її інтеграції у світову економіку є значними. Використання історичного шансу для проведення глибоких реформ та залучення міжнародної допомоги може стати каталізатором перетворення України на сучасну, економічно стійку та повноцінно інтегровану частину глобальної економіки.

3.3. Прогноз довгострокових змін у глобальній економіці через війну в Україні

Огляд світової енергетики British Petroleum на найближчі роки розглядає три можливі сценарії розвитку енергетичного сектору, які є аналітичними інструментами для вивчення потенційних наслідків енергетичного переходу в умовах невизначеності.

На основі доступних даних нами був проведений аналіз майбутнього енергетичного сектору базується на поточних методологіях, не враховуючи потенційні технологічні прориви. British Petroleum (BP) пропонує три сценарії: «Accelerated» – швидкий перехід на відновлювані джерела енергії, «Net Zero» – досягнення майже нульових викидів до 2050 року через зміни в суспільстві та технологіях, та «New Momentum» – поступова декарбонізація з піком викидів у

2020-х. «Accelerated» та «Net Zero» передбачають значне зниження викидів до 2050 року, припускаючи посилення кліматичної політики. У сценарії "New Momentum" зниження попиту на нафту та газ до 2035 року пояснюється впливом війни та сповільненням глобальної інтеграції. Зниження вуглецевої інтенсивності в «Net Zero» менше, ніж в «New Momentum», через домінування локально вироблених не викопних джерел енергії. Споживання нафти в «Accelerated» та «Net Zero» до 2050 року значно зменшується, тоді як в «New Momentum» – поступово. Попит на нафту в країнах, що розвиваються, залишається стабільним, компенсуючись зниженням у розвинених країнах (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Сценарії розвитку енергетичного сектору світу

Організація/Джерело	Сценарій	Основні характеристики	Вплив на нафту та газ	Вплив на викиди вуглецю	Ціни на нафту (STEPS, APS, NZE)
British Petroleum (BP)	Accelerated	Швидкий перехід на ВДЕ	Значне зниження попиту	Зниження на 75% до 2050	~70 дол./барель
BP	Net Zero	Нульові викиди до 2050	Значне зниження попиту	Зниження на 95% до 2050	~88 дол./барель
BP	New Momentum	Поступова декарбонізація	Поступове зниження попиту	Зниження на 30% до 2050	~90 дол./барель
Міжнародне енергетичне агентство (МЕА)	STEPS (Сценарій декларованих політик)	Існуючі політики	Попит досягне піку раніше	-	~83 дол./барель
МЕА	APS (Сценарій оголошених зобов'язань)	Національні зобов'язання	Поступове зниження попиту	-	~60 дол./барель до 2050
МЕА	NZE (Сценарій Нетто-Нульових Викидів до 2050 року)	Обмеження потепління до 1,5 °C	Значне зниження попиту	Значне зниження	~42 дол./барель до 2030, ще нижче до 2050

Джерело: систематизовано авторкою на основі [42-43]

Видобуток щільної нафти в США зростає до кінця десятиліття, потім знижується. Видобуток нафти в Росії зменшується протягом прогнозного періоду.

Міжнародне енергетичне агентство (МЕА) пропонує сценарії "STEPS", "APS" та «NZE» для аналізу енергетичної політики. «STEPS» відображає поточні політики, «APS» – оголошені зобов'язання, а «NZE» – досягнення нульових викидів до 2050 року. МЕА відзначає зміни в попиті та пропозиції на нафту, зокрема вплив електромобілів. Ціни на нафту варіюються залежно від сценарію, знижуючись у напрямку «NZE». У сценарії STEPS, попит на нафту досягає свого максимуму в 101,5 мільйони барелів на день у 2030 році, після чого він злегка спадає до 97,4 мільйони барелів на день у 2050 році (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Глобальний попит і пропозиція нафти за сценарієм, мільйони барелів на день

	2010	2022	STEPS		APS		NZE	
			2030	2050	2030	2050	2030	2050
Дорожній транспорт	36,5	41,3	41,1	35,5	37,6	15,9	29,1	1,6
Авіація та судноплавство	9,9	10,6	13,5	17,2	12,5	9	10,5	2,1
Промисловість	17,2	20,6	23,3	25,5	21,4	17,8	20,3	14,3
Будівлі та енергетика	12,4	11,4	9,5	6,7	8,6	4,1	6,1	0,5
Інші сектори	11,1	12,6	14	12,5	12,4	7,9	11,4	5,7
Світовий попит на нафту	87,1	96,5	101,5	97,4	92,5	54,8	77,5	24,3
Рідке біопаливо	1,2	2,2	3	4,5	4,8	7	5,6	5,4
Водневі палива з низьким рівнем викидів	-	-	0	0,2	0,2	3,6	0,7	6
Світовий попит на рідкі види палива	88,4	98,7	104,5	102,1	97,5	65,4	83,7	35,7
Традиційна сира нафта	67,4	62,8	61,3	58,2	54,9	29,8	48	15,8
Щільна нафта	0,7	8,3	11,1	10,2	10,3	6,9	7,6	1,8
Рідкі природні гази	12,7	19	21,2	19,4	20,1	13,6	16,2	4,4
Надвужка нафта та бітум	2	3,7	4,4	5,5	3,9	2,5	3	1,5
Інше виробництво	0,5	0,9	1	1,2	0,9	0,3	0,3	0
Світове виробництво нафти	83,1	94,8	99,1	94,5	90,2	53,1	75,1	23,5
Частка ОПЕК	40%	36%	35%	43%	35%	45%	37%	53%
"Світова переробка нафти	2,2	2,3	2,4	2,9	2,4	1,6	2,3	0,7
Світове нафтопостачання	85,3	97,1	101,5	97,4	92,5	54,8	77,5	24,3
Ціна на сиру нафту IEA (USD 2022/барель)	103	98	85	83	74	60	42	25

Джерело: сформовано авторкою на основі [44]

У сценарії APS спостерігається набагато більше виражене зниження попиту, який впаде до 92,5 мільйони барелів на день у 2030 році та до 54,8 мільйони барелів на день у 2050 році. У сценарії NZE (Нетто-Нульових Викидів до 2050 року) спостерігається різке скорочення використання нафти в транспортному секторі, де

електромобілі займають понад 75% ринку легкових автомобілів та вантажівок до 2050 року. Нафта продовжує використовуватися переважно в петрохімічній промисловості та авіації. У морському транспорті використання нафти зменшується на 55%, а половина палива становить низьковуглецеві альтернативи. Загальний попит на нафту знижується до 77,5 мільйонів барелів на день у 2030 році та до 24,3 мільйони барелів на день у 2050 році, де 70% припадає на використання нафти як сировини для петрохімії та інших продуктів, де вона не спалюється [44].

Загалом дані сценарії можуть бути відкореговані відповідно зважаючи на розв'язану РФ війну проти України. Загалом погоджуємося з думкою, що повна залежність країн-членів ЄС від поставок газу з РФ стає ключовим аспектом кризи, викликаної російським вторгненням в Україну. Німеччина ослабила свою реальну політику стосовно РФ, дозволяючи останній використовувати газ як зброю. Історично гегемоністська влада США використовувалася для забезпечення енергетичної безпеки європейських союзників. Проте неспроможність Європи у координації колективних дій щодо зменшення залежності від імпортованого газу ще більше загострила ситуацію через зменшення власного видобутку, який наразі покриває лише 42% споживання, порівняно зі 53% десять років тому. Ця криза примусить Європу переглянути свою газову безпеку протягом наступного десятиліття, що включатиме диверсифікацію джерел газу та збільшення обміну газом в Європі. Нинішні високі ціни на газ у Європі свідчать про необхідність швидкого реагування на цю ситуацію [45, с. 265].

Війна в Україні спричинила глибокі та багатогранні фінансові наслідки для світової економіки, що вимагають скоординованих дій міжнародної спільноти. Руйнування транспортної інфраструктури, блокада морських портів та зростання цін на паливо призвели до значного збільшення інфляції, що негативно впливає на купівельну спроможність населення. Міжнародні санкції, запроваджені проти Росії, мали значний вплив на її економіку, спричинивши скорочення імпорту та експорту, зростання безробіття та ускладнення доступу до міжнародних фінансових ринків.

Геополітична нестабільність, спричинена війною, відлякує інвесторів та призводить до відтоку капіталу з ринків, що розвиваються. Воєнний стан серйозно

підірвав інвестиційну привабливість України, що відображено у значному зниженні обсягів прямих іноземних інвестицій. Для відновлення припливу ПІІ після війни необхідні значні зусилля з відновлення інфраструктури, забезпечення безпеки та проведення реформ. Аналіз міжнародної допомоги Україні показує значну підтримку з боку США, ЄС та інших країн, що відображає їхню стратегічну роль у підтримці України.

Аналізуючи представлені в Додатках Р, С прогнозовані довгострокові зміни у світовій економіці внаслідок війни в Україні, можна виокремити кілька ключових тенденцій. Перш за все, очікується посилення деглобалізаційних процесів та регіоналізації торгівлі. Країни прагнутимуть зменшити залежність від нестабільних глобальних ланцюгів постачання, що призведе до перенесення виробництва та зростання протекціоністських заходів. Це, своєю чергою, може уповільнити загальне економічне зростання, хоча й зміцнить регіональні економічні зв'язки.

Другою важливою тенденцією є прискорення енергетичної перебудови. Війна стала потужним стимулом для інвестицій у відновлювані джерела енергії та диверсифікації енергопостачання, особливо для зменшення залежності від російських енергоносіїв. Очікується значне зростання використання ВДЕ та підвищення енергоефективності, що в довгостроковій перспективі може призвести до зміни географії енергетичних потоків та зниження цін на відновлювану енергію.

Прогнозується також збереження інфляційного тиску на світову економіку. Це буде зумовлено високими цінами на сировину, зростанням військових витрат та деглобалізаційними процесами, що збільшують витрати на виробництво та логістику. Висока інфляція може призвести до зниження споживчого попиту та уповільнення економічного зростання, а також чинитиме тиск на центральні банки щодо жорсткішої монетарної політики.

Геополітична ситуація також зазнає значних змін, характеризуючись посиленням військових блоків та потенційним розколом на економічні сфери впливу. Зростання геополітичної невизначеності може стримувати міжнародні інвестиції та загальне економічне зростання. Водночас, війна може стимулювати

розвиток технологій у стратегічно важливих секторах, хоча невизначеність може загальмувати поширення інновацій в інших сферах.

Особливо вразливими до наслідків війни виявляться країни, що розвиваються, через зростання цін на продовольство та енергоносії, обмеження доступу до фінансування та уповільнення глобального економічного зростання. Це може призвести до погіршення продовольчої безпеки та збільшення боргового тягаря.

Загалом, війна в Україні є потужним фактором, що змінює світовий економічний порядок. Очікується перерозподіл сил на глобальній арені та зміцнення ролі окремих країн або регіональних об'єднань. Розуміння цих довгострокових тенденцій є необхідним для розробки ефективних стратегій адаптації та мінімізації негативних наслідків як на національному, так і на міжнародному рівнях.

ВИСНОВКИ

В даній роботі представлено теоретичні та практичні підходи до аналізу впливу війни в Україні на світову економіку, а також сформульовано ряд висновків

Дослідження показало, що сучасні збройні конфлікти є складними явищами з далекосяжними економічними наслідками, які виходять далеко за межі безпосередніх зон бойових дій. Традиційні економічні моделі часто виявляються недостатніми для повного розуміння цих наслідків, тому виникає потреба в розробці нових міждисциплінарних підходів. Ці підходи повинні враховувати не лише прямі економічні втрати, але й непрямі ефекти, такі як зміни в інвестиційному кліматі, психологічні фактори, соціальні наслідки та геополітичні зрушення. Важливо також розробляти методи прогнозування, які дозволяють оцінювати потенційні економічні наслідки конфліктів ще до їхнього початку або на ранніх стадіях розвитку.

Аналіз виявив, що війна в Україні спричинила складну взаємодію різних економічних механізмів. Насамперед, значний вплив відчули енергетичні ринки, де зростання цін та переорієнтація потоків енергоносіїв стали ключовими характеристиками. Це, своєю чергою, вплинуло на інфляційні процеси в багатьох країнах. Фінансова стабільність також опинилася під загрозою через зростання інфляції, посилення волатильності на ринках та запровадження санкцій, які обмежили доступ до фінансових ресурсів для певних країн. Нарешті, війна серйозно порушила логістичні ланцюги, спричинивши затримки в доставці товарів, зміни в транспортних маршрутах та значне збільшення транспортних витрат, що негативно вплинуло на міжнародну торгівлю.

Дослідження підкреслило важливість комплексної методології для аналізу економічних наслідків війни. Ця методологія включає оцінку як прямих (наприклад, руйнування інфраструктури), так і непрямих (наприклад, втрата виробничих потужностей) втрат. Використання економічних моделей, таких як моделі загальної рівноваги, є важливим для прогнозування макроекономічних наслідків. Збір та аналіз даних з різних джерел, включаючи статистичні агентства, міжнародні організації та наукові дослідження, є критичним для забезпечення

точності аналізу. Крім того, важливо враховувати соціальні фактори, такі як міграція населення та погіршення здоров'я, а також міжнародний контекст, включаючи вплив санкцій та міжнародної допомоги.

Аналіз показав, що війна в Україні мала значний вплив на глобальні енергетичні ринки та ринки сировинних ресурсів. Зростання цін на енергоносії, особливо на нафту та природний газ, стало однією з найвідчутніших економічних наслідків конфлікту. Це призвело до перегляду глобальних економічних прогнозів, оскільки високі ціни на енергію стримували економічне зростання в багатьох країнах. Водночас, війна прискорила перехід до відновлюваних джерел енергії, оскільки країни прагнуть зменшити свою залежність від нестабільних постачальників викопного палива.

Дослідження виявило, що війна в Україні спричинила значну дестабілізацію міжнародної торгівлі та серйозні порушення в логістичних ланцюгах. Затримки в доставці товарів стали звичайною справою, оскільки конфлікт перервав традиційні транспортні маршрути та створив вузькі місця в інфраструктурі. Зміни в логістичних маршрутах, часто пов'язані з необхідністю обходити зони конфлікту, призвели до збільшення транспортних витрат. Ці порушення мали негативний вплив на багато секторів економіки, особливо на ті, які залежать від своєчасних поставок сировини та компонентів.

Аналіз фінансових наслідків війни в Україні показав, що інфляція стала однією з найсерйозніших проблем для багатьох країн. Зростання цін на енергоносії та продовольство, спричинене конфліктом, посилило інфляційний тиск, який вже існував до війни. Фінансова нестабільність також зросла, оскільки інвестори стали більш обережними через невизначеність, пов'язану з конфліктом. Зміни в інвестиційних потоках відбулися, оскільки капітал перемістився в більш безпечні активи. Санкційна політика стала важливим інструментом економічного тиску, але вона також мала побічні ефекти на світову економіку.

Дослідження підкреслило важливу роль міжнародних організацій, таких як МВФ та Світовий банк, а також ключових економічних гравців, таких як країни G7 та ЄС, у реагуванні на економічні наслідки війни. Ці організації та гравці надали

значну фінансову допомогу Україні та іншим країнам, постраждалим від конфлікту. Вони також координували політику, щоб пом'якшити негативні наслідки для світової економіки. Санкції, запроваджені проти Росії, були важливою частиною їхньої стратегії, але вони також мали вплив на глобальні ринки.

Аналіз перспектив відбудови України виявив, що це буде надзвичайно складний і довготривалий процес. Він вимагатиме значних фінансових ресурсів, ефективного управління та координації зусиль на національному та міжнародному рівнях. Міжнародна спільнота відіграватиме вирішальну роль у наданні фінансової та технічної допомоги. Водночас відбудова України пропонує унікальну можливість для модернізації економіки, впровадження інноваційних технологій та поглиблення інтеграції у світову економіку.

Дослідження показало, що війна в Україні матиме далекосяжні та довгострокові наслідки для глобальної економіки. Ці зміни включають перегляд енергетичних стратегій, оскільки країни прагнуть зменшити свою залежність від викопного палива, зміни в міжнародній торгівлі, оскільки ланцюги постачання переорієнтовуються, та посилення геополітичної напруги, що може призвести до фрагментації світової економіки. Ці зміни створюють значні виклики, але вони також відкривають нові можливості для адаптації та розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Institute for Economics & Peace (2023). Economic Value of Peace: Measuring the global economic impact of violence and conflict. *Sydney*. URL: <https://www.economicsandpeace.org/wpcontent/uploads/2023/09/GPI-2023-Web.pdf> (дата звернення: 15.03.2025).
2. Як війна в Україні змінює економічний і бізнесовий ландшафти країн, регіонів та світу. Пояснює професор економіки Себастьян Галіані. URL: <https://forbes.ua/money/velika-ekonomichna-perebudova-25082023-15642>
3. Haynes K. Diversionary conflict: Demonizing enemies or demonstrating competence? *Conflict Management and Peace Science*. 2017. Volume 27, Issue 2. P. 337–358.
4. Фурсіна Н. А. Теорія виникнення військових конфліктів, воєн. Економіка та держава. 2018. No 12. С. 81–88. DOI: https://doi.org/10.32702/2306_6806.2018.12.81
5. Гуменюк Б. Національно-визвольна війна України проти РФ та її вплив на регіональні та глобальні процеси. 2022. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методики викладання соціально-політичних дисциплін*. Випуск 22(31). С 42–52. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series22.2022.31.05>
6. Dunne J.P., Garcia-Alonso M. et al. Managing asymmetric conflict. *Oxford Economic Papers*. 2006. Vol. 58. P. 183–208.
7. Hegre H., Ellingsen T., Gates S., Gleditsch P. Toward a Democratic Civil Peace? Democracy, Political Change, and Civil War, 1816-1992. *American Political Science Review*. 2001. Vol. 95(1). P. 33–48.
8. Collier P., Hoeffler A. Greed and Grievance in Civil War. *Oxford Economic Papers*. 2004. Vol. 56(4). P. 563–595. URL: <https://ssrn.com/abstract=6307274>.
9. Cederman L., Hug S., Krebs L. Democratization and Civil War: Empirical Evidence. *Journal of Peace Research*. 2010. Vol. 47(4). P. 377–394.

10. Richardson L.F. Arms and insecurity – a mathematical study of the causes and origins of war. Literary Licensing, LLC, 2012.
11. Матвієвський Н. А. Методичні підходи визначення обсягу фінансування розвитку України в післявоєнний період. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2024. Випуск (41). С. 168-178. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13619115>
12. Трещов М. Фінансове забезпечення відновлення та реконструкції України у повоєнний період. *Науковий вісник: Державне управління*. 2023. Вип. 2 Т. 14. С. 19-40. DOI: 10.33269/2618-0065-2023-2(14)-19-40.
13. План відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/> (дата звернення: 15.03.2025).
14. Генералов О.В. Реалії та виклики енергетичної безпеки: вплив конфлікту в Україні на міжнародні енергетичні стратегії. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-7>
15. Brent crude oil. URL: <https://tradingeconomics.com/commodity/brent-crude-oil> (дата звернення: 15.03.2025).
16. Natural Gas Futures URL: <https://www.investing.com/commodities/natural-gas> (дата звернення: 15.03.2025).
17. Біржові котирування: Вугільна продукція. URL: <https://www.ueex.com.ua/exchange-quotations/coal-products/> (дата звернення: 15.03.2025).
18. Russia Fossil Tracker. URL: <https://www.russiafossiltracker.com/> (дата звернення: 15.03.2025).
19. Supply, transformation and consumption of electricity. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_cb_e/default/table?lang=en (дата звернення: 15.03.2025).
20. Оператор ГТС. URL: <https://tsoua.com/> (дата звернення: 15.03.2025).
21. Аналіз впливу енергетичних санкцій на Росію від KSE Institute – липень 2024. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/analiz-vplivu->

energetichnih-sanktsiy-na-rosiyu-vid-kse-institute-lipen-2024/ (дата звернення: 15.03.2025).

22. Fossil Fuels. URL: <https://www.iea.org/energy-system/fossil-fuels> (дата звернення: 15.03.2025).

23. Набока К.О., Іващенко А.М. Стратегічне партнерство між Україною та європейським союзом у сфері енергетики: виклики та можливості. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2024. № 3. С. 70-76. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.3.11>

24. Ціни на мінеральні добрива в Україні. URL: <https://ukragroconsult.com/fertilizers-price/> (дата звернення: 15.03.2025).

25. Закупівельні ціни на зерно в Україні. URL: <https://ukragroconsult.com/grain-prices/> (дата звернення: 15.03.2025).

26. Impacts and Repercussions of Price Increases on the Global Fertilizer Market. URL: <https://www.fas.usda.gov/data/impacts-and-repercussions-price-increases-global-fertilizer-market> (дата звернення: 15.03.2025).

27. The world centre for industrial metals pricing...hedging...trading. URL: <https://www.lme.com/> (дата звернення: 15.03.2025).

28. Global Financial Stability Report. URL: <https://www.imf.org/en/publications/gfsr> (дата звернення: 15.03.2025).

29. Курси валют на index.minfin.com.ua. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/exchange/> (дата звернення: 15.03.2025).

30. Косар Н., Кузьо Н. Вплив війни на ринок автомобільних вантажних перевезень України та його подальший розвиток. 2023. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2023. Випуск 65. С. 14-23. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2023.65.0.6502>

31. Томчук О.Ф., Головченко Я.О Аналітична оцінка послуг вантажних перевезень в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-90>

32. Рік війни: як конфлікт в Україні вплинув на транспортний сектор Європи? URL: <https://trans.info/ua/rik-viyny-yak-konflikt-v-ukrayini-vplynuv-na-transportnyi-sektor-yevropy-328130> (дата звернення: 15.03.2025).
33. Міжнародна допомога енергетиці. URL: <https://www.mev.gov.ua/reforma/mizhnarodna-dopomoha-enerhetytsi> (дата звернення: 15.03.2025).
34. Регіональні результати дослідження стану та потреб бізнесу в умовах війни. URL: <https://business.dii.gov.ua/analytics/research/rehionalni-rezultaty-doslidzhennia-stanu-ta-potreb-biznesu-v-umovakh-viiny> (дата звернення: 15.03.2025).
35. Трекер економіки України під час війни. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/> (дата звернення: 16.04.2025).
36. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 16.04.2025).
37. Міністерство інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/> (дата звернення: 16.04.2025).
38. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 16.04.2025).
39. Ukraine Support Tracker — 21st release (covering January 24, 2022 to December 31, 2024). URL: www.ifw-kiel.de/feedback-ust (дата звернення: 16.04.2025).
40. Kateryna Leshchenko. Current trends in the military-industrial integration of the EU countries and implications for Ukraine. *Foreign Affairs*. 2023. Volume 33. No 4. P. 8 - 21. DOI: [https://doi.org/10.46493/2663-2675.33\(4\).2023.8-21](https://doi.org/10.46493/2663-2675.33(4).2023.8-21)
41. Територіально-орієнтовані механізми стимулювання інвестицій у повоєнному відновленні України. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-11/ad_invest-regioni_03112023.pdf (дата звернення: 16.04.2025).
42. British Petroleum. The Russia-Ukraine war and the Inflation Reduction Act lower the outlook for carbon emissions. Retrieved from <https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy-outlook/changes->

since-energy-outlook-2022.html?sectionSlug=eo23-page3-section511 (дата звернення: 16.04.2025).

43. British Petroleum. The changing mix of global oil supplies is dominated by trends in US tight oil and OPEC production. Retrieved from <https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy-outlook/oil.html?sectionSlug=eo23-page4-section3> (дата звернення: 16.04.2025).

44. International Energy Agency. (2023). World Energy Outlook 2023. Retrieved from <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2023> (дата звернення: 16.04.2025).

45. Коваленко Ю., Лазаренко Д., Марченко О. Енергетична безпека країни під час війни: бар'єри та перспективи подолання. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2024. Том 326. № 1. С. 262-66. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-41>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Огляд зарубіжної літератури

1. Institute for Economics & Peace (2023). Economic Value of Peace: Measuring the global economic impact of violence and conflict, Sydney. URL: <https://www.economicsandpeace.org/wpcontent/uploads/2023/09/GPI-2023-Web.pdf> (дата звернення: 15.03.2025).

This is the 17th edition of the Global Peace Index (GPI), which ranks 163 independent states and territories according to their level of peacefulness. Produced by the Institute for Economics and Peace (IEP), the GPI is the world's leading measure of global peacefulness. This report presents the most comprehensive datadriven analysis to-date on trends in peace, its economic value, and how to develop peaceful societies. The GPI covers 163 countries comprising 99.7 per cent of the world's population, using 23 qualitative and quantitative indicators from highly respected sources, and measures the state of peace across three domains: the level of Societal Safety and Security; the extent of Ongoing Domestic and International Conflict; and the degree of Militarisation. In addition to discussing the findings from the 2023 GPI, the report includes analysis of current conflicts and potential future conflicts, including an analysis of the likely economic impact of a Chinese blockade of Taiwan on the global economy.

2. Impacts and Repercussions of Price Increases on the Global Fertilizer Market. URL: <https://www.fas.usda.gov/data/impacts-and-repercussions-price-increases-global-fertilizer-market> (дата звернення: 15.03.2025).

Global fertilizer prices are at near record levels and may remain elevated throughout 2022 and beyond. Fertilizer prices account for nearly one-fifth of U.S. farm cash costs, with an even greater share for corn and wheat producers. Fertilizer accounts for 36 percent of a farmer's operating costs for corn, and 35 percent for wheat. These elevated prices could have implications for crop production in 2022 and 2023. The

Russian invasion of Ukraine has exacerbated the already limited fertilizer supply situation and has triggered import-export restrictions that will compound shortage concerns.

The United States is a significant producer of nitrogen and phosphorus yet imports large quantities of potassium-based fertilizers. Although fertilizer prices began increasing in 2021, many U.S. producers were able to avoid the later surge in fertilizer prices caused by Russia's invasion of Ukraine, because fertilizers for 2022 plantings were purchased in 2021. However, as the Russia-Ukraine war continues, the impact of fertilizer prices could likely take a heavier toll on 2023 agricultural production decisions, domestically and abroad.

This report examines the global fertilizer landscape, with a focus on the three main macro-fertilizer groups—nitrogen, phosphorus, and potassium (NPK). We look at (1) the major suppliers; (2) the major users; (3) the major exporters and importers; (4) the impact of the Russian invasion of Ukraine; and (5) discuss how the United States fares relative to other countries.

3. Global Financial Stability Report. URL: <https://www.imf.org/en/publications/gfsr> (дата звернення: 15.03.2025).

The Global Financial Stability Report provides an assessment of the global financial system and markets, and addresses emerging market financing in a global context. It focuses on current market conditions, highlighting systemic issues that could pose a risk to financial stability and sustained market access by emerging market borrowers. The Report draws out the financial ramifications of economic imbalances highlighted by the IMF's World Economic Outlook. It contains, as special features, analytical chapters or essays on structural or systemic issues relevant to international financial stability.

4. British Petroleum. The Russia-Ukraine war and the Inflation Reduction Act lower the outlook for carbon emissions. Retrieved from <https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy->

outlook/changes-since-energy-outlook-2022.html?sectionSlug=eo23-page3-section511 (дата звернення: 16.04.2025).

This year's Energy Outlook is focused on two main scenarios: Current Trajectory and Net Zero. These scenarios are not predictions of what is likely to happen or what bp would like to happen. Rather they explore the possible implications of different judgements and assumptions concerning the nature of the energy transition. The scenarios are based on existing technologies and do not consider the possible impact of entirely new or unknown technologies. The many uncertainties surrounding the possible speed and nature of the energy transition means the probability of any one of these scenarios materialising exactly as described is negligible. Moreover, the two scenarios do not provide a comprehensive description of all possible outcomes. They do, however, span a wide range of possible outcomes and so might help to illustrate the key trends and uncertainties surrounding the possible development of energy markets out to 2050

5. International Energy Agency. (2023). World Energy Outlook 2023. Retrieved from <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2023> (дата звернення: 16.04.2025).

The World Energy Outlook 2023 provides in-depth analysis and strategic insights into every aspect of the global energy system. Against a backdrop of geopolitical tensions and fragile energy markets, this year's report explores how structural shifts in economies and in energy use are shifting the way that the world meets rising demand for energy.

This Outlook assesses the evolving nature of energy security fifty years after the foundation of the IEA. It also examines what needs to happen at the COP28 climate conference in Dubai to keep the door open for the 1.5 °C goal. And, as it does every year, the Outlook examines the implications of today's energy trends in key areas including investment, trade flows, electrification and energy access.

This flagship publication of the International Energy Agency is the energy world's most authoritative source of analysis and projections. Published each year since 1998, its objective data and dispassionate analysis provide critical insights into global energy

supply and demand in different scenarios and the implications for energy security, climate change goals and economic development.

6. Ukraine Support Tracker — 21st release (covering January 24, 2022 to December 31, 2024). URL: www.ifw-kiel.de/feedback-ust (дата звернення: 16.04.2025).

Multiple geopolitical disruptions have highlighted the need for firms to diversify their supply chains. For Germany and the EU, this might imply an increased reliance on Africa, the neighboring continent, for example when it comes to sourcing critical raw materials for the energy transition towards renewables. In this paper, we critically assess whether Africa can indeed play a significant role in Europe's strategy of diversifying supply chains and reducing its dependence on China in particular.

7. War, Ukraine & Moniruzzaman, Moniruzzaman. (2024). Possibility of Russia's Use of Nuclear Weapons in the Russia. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.20589.60646>

The ongoing Russia-Ukraine war has raised concerns regarding the potential use of nuclear weapons, particularly in light of Russia's nuclear doctrine. This research examines the likelihood of Russia deploying nuclear arms by analyzing key aspects of its nuclear policy, including the 2020 "Basic Principles of State Policy on Nuclear Deterrence." By exploring Russia's conditions for nuclear use, strategic deterrence posture, and potential triggers within the context of the Ukraine conflict, the study assesses both low-yield tactical nuclear options and full-scale retaliation scenarios. Additionally, it highlights the ethical, humanitarian, and environmental impacts of nuclear use and evaluates possible global responses, especially from NATO and other nuclear-armed states. The findings provide insights into Russia's strategic calculations and the broader implications of nuclear policy in modern warfare, addressing critical uncertainties in escalation management and deterrence stability.

8. 8. Assisi, Samuel & Kipo-Sunyehzi, Daniel. (2025). Russia-Ukraine War: the gendered effects of the war on men, women, and children. International Journal of Current Research in the Humanities. Vol. 28. P. 327-339. DOI: <https://doi.org/10.4314/ijcrh.v28i1.23>.

The gendered effects of the Russian-Ukraine war on men, women, and children which began with Russia's annexation of Crimea in 2014 and subsequent escalation to Donetsk and Luhansk have renewed the feminist or gender discourse in international relations and politics. The paper is based on Feminism. The Russia-Ukraine war does not only affect the armies of both states as many might conceive it, but the war has exposed men, women, and children possibly to abuse, exploitation, violence, displacement, poverty, unemployment, health problems, and malnutrition. The yawning puzzle many would want answered is what is the place of gender in war such as the Russian-Ukraine war? The world history has been largely male or female, with one group being dominant while the other is marginalized and repressed. Gender studies attempt to deconstruct first and foremost the androcentric discourses and reconstruct the narrative from the standpoint of women who have been marginalized.

9. Bela, Valon & Ruzin, Nano & Idrizi, Zeqirja. (2025). Russia's war on Ukraine. Vision International Refereed Scientific Journal. Vol. 10. P. 117-127. DOI: <https://doi.org/10.55843/ivisum25101117b>

Russia's war on Ukraine, which began in earnest with the invasion on February 24, 2022, is one of the most significant and tragic events in modern European history. This conflict, rooted in complex historical, political, and cultural dynamics, has led to a humanitarian catastrophe, destabilized global geopolitics, and raised fundamental questions about international law and order. In this essay, we will explore the origins of the conflict, the key events that have shaped it, the motivations behind Russia's actions, the response from Ukraine and the international community, and the broader implications of the war.

10. Özdilek, Elif. (2025). The Effect Of The Ongoing Russia-Ukraine War On Intergovernmental Organizations. Akademik Hassasiyetler. Vol. 12. P. 667-703. DOI: <https://doi.org/10.58884/akademik-hassasiyetler.1559324>.

The conflict that continues between Russia and Ukraine has greatly influenced the function of intergovernmental organizations (IGOs) in the realm of international relations. Charged with the essential duty of leading efforts to establish and maintain peace on a global scale, IGOs face new challenges. The ongoing war in Ukraine undoubtedly poses a risk to harmonious international relations. Consequently, the anticipated and established roles of IGOs, as outlined by international legal provisions, are brought into focus for examination in terms of how they address such conflicts. Informed by this comprehension, the primary objective of this research is to investigate the involvement of IGOs within the framework of the ongoing conflict between Russia and Ukraine, considering the relevant diplomatic, economic, and military interactions. This analysis will particularly focus on the activities of the United Nations (UN), the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), the North Atlantic Treaty Organization (NATO), and the European Union (EU). This study aims to comprehend the vital roles played by selected IGOs in addressing the ongoing international conflicts of the 21st century, specifically through an analysis of their actions concerning the Russia-Ukraine war

ДОДАТОК Б**Annotation**

Kovalenko A.S. «The Impact of the War in Ukraine on the World Economy ». Manuscript

Qualification Work: 67 pages, 3 figures, 29 tables, 45 literature sources.

This bachelor's thesis, titled "The Impact of the War in Ukraine on the World Economy," examines the multifaceted consequences of the ongoing conflict in Ukraine on the global economic landscape. The research, conducted by Anastasiia Kovalenko under the supervision of K.A. Leshchenko, focuses on key areas such as energy, inflation, geopolitics, technology, and developing countries. The study highlights the shift away from fossil fuels, particularly Russian sources, and the potential long-term decrease in renewable energy prices. It also addresses persistent inflationary pressures due to rising raw material costs, increased defense spending, and deglobalization, leading to higher living costs and tighter monetary policies. Furthermore, the thesis analyzes the intensification of military and economic blocs, growing geopolitical uncertainty, and its implications for investment and global economic fragmentation. In the technological sphere, it discusses the stimulation of defense, energy, and cyber technologies while noting a potential slowdown in overall innovation due to instability. Finally, the work explores the exacerbated negative impacts on developing countries, including worsening food security, increased debt burden, slower economic growth, and heightened social tensions. The research ultimately contributes to understanding the potential redistribution of global power and the shaping of a new world order in the wake of the conflict.

Keywords: war in Ukraine, world economy, global economic landscape, energy, inflation, geopolitics, technology, developing countries, fossil fuels, renewable energy, raw material costs, defense spending, deglobalization, monetary policies, military blocs, economic blocs, geopolitical uncertainty, global economic fragmentation, defense technologies.

Year: 2025

Додаток В

Додаток В.1

Дата звіту **5/21/2025**
 Дата редагування ---

 Документ прийнятий

Звіт подібності

метадані

Назва організації
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок
Вплив війни в Україні на світову економіку

Автор Науковий керівник / Експерт
Коваленко А. С.Лещенко К. А.

підрозділ
кафедра європейської економіки і бізнесу

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

5.89%

5.89%

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

4.02%

4.02%

КП 2

16374

Кількість слів

0.34%

0.34%

КЦ

126705

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навімисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		1
Інтервали		0
Мікропробіли		1
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		16

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копія тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/3262/3185/	234 1.43 %

Додаток Д

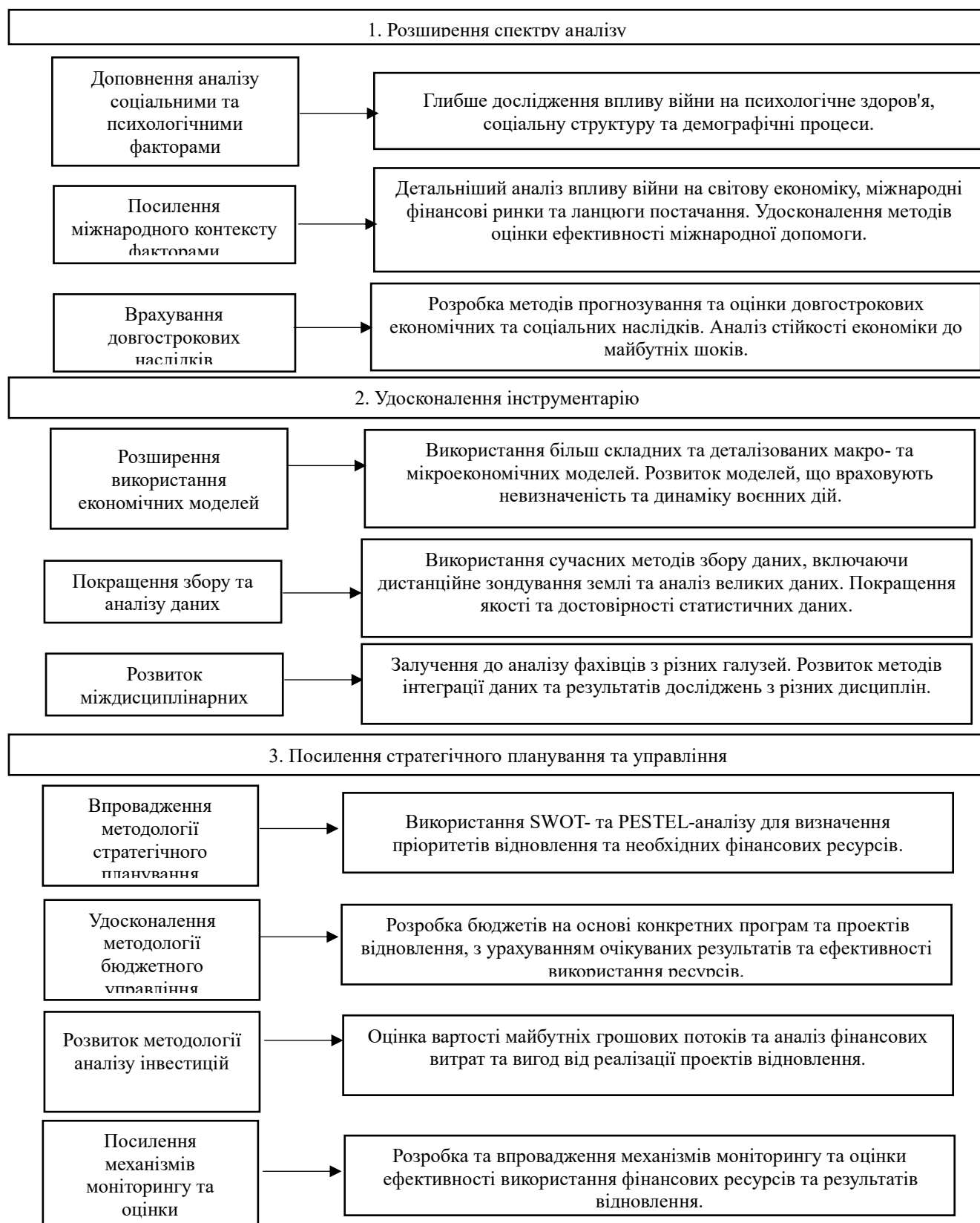

Рисунок 1 Д – Напрями вдосконалення методології аналізу економічних наслідків війни

Джерело: систематизовано на основі [1-10]

Таблиця Б 1 – Нові енергетичні союзи в умовах війни в Україні

Напрямок	Опис	Учасники	Вплив на ринок
Трансатлантичне партнерство (LNG)	Зміцнення енергетичного союзу через постачання LNG	США - ЄС	Зменшення залежності ЄС від російського газу. Зростання ролі США як постачальника LNG.
Диверсифікація постачання LNG	Укладання угод з різними постачальниками LNG	ЄС - Катар, Норвегія, Алжир та інші	Забезпечення стабільності постачання. Зниження залежності від одного постачальника.
Розвиток відновлюваних джерел енергії	Співпраця у сфері розвитку вітрової, сонячної та інших видів відновлюваної енергії	Країни ЄС, США, Україна	Прискорення переходу до відновлюваних джерел енергії. Зменшення залежності від викопного палива.
Енергетичні союзи в Азії	Переорієнтація російського експорту енергоносіїв на азійські ринки	Росія - Китай, Індія	Формування нових геополітичних ризиків. Зміна балансу сил на ринку енергоносіїв.
Україна та енергетична безпека Європи	Співпраця у сфері забезпечення енергетичної стійкості	Україна - ЄС, США	Посилення енергетичної безпеки Європи. Розвиток потенціалу України як постачальника відновлюваної енергії.
Угоди між Україною та США	Угода про критичні мінерали.	Україна - США	Особливий порядок управління ресурсами України. Залучення інвестицій в енергетичний сектор України.

Джерело: систематизовано на основі [20-23]

Додаток Л

Таблиця Л 1 – Вплив війни на глобальні енергетичні ринки та сировинні ресурси: аналіз наслідків та перспектив

Категорія впливу	Основні наслідки	Додаткові аспекти
Зміна прогнозів та сценаріїв	Перегляд глобальних економічних прогнозів (ВВП, енергетичний попит). Коригування сценаріїв розвитку енергетичного сектору (STEPS, APS, NZE; Accelerated, Net Zero, New Momentum). Підвищена невизначеність та геополітична нестабільність.	Необхідність адаптації до нових ризиків та можливостей.
Нафтовий ринок	Коливання цін на нафту. Зміна структури попиту та пропозиції (зниження в розвинених країнах, стабільність у країнах, що розвиваються). Зменшення видобутку нафти в Росії. Зростання, а потім спад видобутку сланцевої нафти в США.	Вплив на глобальні ланцюги поставок.
Газовий ринок та енергетична безпека	Загострення залежності ЄС від російського газу. Необхідність диверсифікації джерел газу Посилення енергетичної безпеки Європи. Високі ціни на газ.	Пошук альтернативних джерел енергії.
Відновлювані джерела енергії (ВДЕ)	Збільшення використання ВДЕ (сценарії Accelerated, Net Zero). Перехід до низьковуглецевих альтернатив у транспорті (електромобілі). Прискорення розвитку ВДЕ.	Зменшення залежності від викопного палива.
Загальні наслідки	Геополітична напруга та ризики для енергетичних ринків. Перегляд енергетичних стратегій. Прискорення переходу до стійкої енергетики.	Вплив на інші сировинні ринки (метали, сільське господарство). Порушення логістичних ланцюжків. Зростання інфляції. Нестабільність на фінансових ринках.

Джерело: систематизовано авторкою на основі [25-29]

Додаток М

Таблиця М 1 – Специфіка дестабілізації міжнародної торгівлі та порушення логістичних ланцюгів внаслідок війни в Україні

Категорія впливу	Основні наслідки	Додаткові аспекти
Руйнування транспортної інфраструктури	Пошкодження та руйнування портів, аеропортів, залізниць та автомобільних доріг. Обмеження можливостей експорту та імпорту.	Збільшення транспортних витрат.
Блокада морських портів	Припинення морського експорту зерна, металів та інших товарів. Зростання цін на ці товари на світових ринках. Загроза продовольчій безпеці.	Необхідність пошуку альтернативних маршрутів.
Зміна логістичних маршрутів	Використання автомобільних та залізничних маршрутів через сусідні країни. Збільшення транспортних витрат та часу доставки. Перевантаження прикордонних пунктів.	Зміни в ланцюгах поставок.
Вплив на глобальні ланцюги поставок	Дефіцит сировини та компонентів (металургія, хімія, аграрний сектор). Збої у виробничих процесах.	Вплив на виробництво напівпровідників.
Санкції проти Росії	Обмеження експорту російських енергоносіїв та інших товарів. Зростання цін на енергоносії та сировинні товари. Переорієнтація торгових потоків.	Зміни у світовому економічному порядку.
Нестабільність та невизначеність	Негативний вплив на інвестиції та торгівлю. Ускладнення планування та прогнозування.	Ризики економічної фрагментації.

Джерело: систематизовано авторкою на основі [25-29]

Додаток Н

Таблиця Н 1 – Руйнування енергетичної інфраструктури: наслідки та шляхи відновлення

Категорія	Характеристика	Наслідки	Шляхи вирішення
Масштабні руйнування інфраструктури	Цілеспрямовані обстріли електростанцій, підстанцій, ліній електропередач. Виведення з ладу генеруючих потужностей, пошкодження мереж.	Часті та тривалі відключення електроенергії по всій Україні.	Відновлення пошкодженої інфраструктури, залучення міжнародної допомоги.
Перебої в електропостачанні	Часті та тривалі відключення електроенергії.	Зниження продуктивності підприємств, проблеми в роботі установ, вплив на психологічний стан населення.	Пошук альтернативних джерел електроенергії, імпорту з ЄС, розвиток відновлюваних джерел.
Зміни в структурі енергопостачання	Збільшення імпорту з ЄС, розвиток відновлюваних джерел енергії.	Зниження залежності від російських енергоносіїв, диверсифікація джерел енергії.	Приєднання до європейської енергомережі ENTSO-E, залучення інвестицій у відновлювану енергетику.
Вплив на економіку та населення	Зниження ВВП, проблеми в роботі підприємств, установ, вплив на психологічний стан населення.	Зростання цін на електроенергію, зниження рівня життя населення.	Надання державної підтримки підприємствам та населенню, залучення міжнародної допомоги.
Відновлення енергетичної інфраструктури	Тривалий та складний процес, залучення міжнародних партнерів.	Поступове відновлення енергопостачання, підвищення стійкості енергосистеми.	Залучення інвестицій у відновлення, використання сучасних технологій.

Джерело: систематизовано авторкою на основі [33]

Додаток О

Таблиця О 1 – Основні санкції проти Росії за війну в Україні (з зазначенням країн)

Категорія санкцій	Основні заходи	Країни-ініціатори	Економічні наслідки для РФ	Політичні наслідки для РФ
Фінансові санкції	Замороження активів ЦБ РФ. Виключення банків з SWIFT. Обмеження транзакцій з ЦБ РФ та Мінфіном. Обмеження інвестицій та кредитування.	США, Канада, ЄС, Велика Британія, Японія, Швейцарія, Австралія.	Дестабілізація фінансової системи, обмеження доступу до валютних резервів.	Зниження міжнародного впливу, ускладнення дипломатичних відносин.
Торговельні санкції	Ембарго на енергоресурси. Обмеження експорту товарів подвійного призначення. Заборона імпорту російських товарів. Обмеження експорту предметів розкоші.	США, Канада, ЄС, Велика Британія, Японія, Австралія, Південна Корея.	Скорочення експорту, дефіцит імпортних товарів, зростання інфляції.	Посилення ізоляції, обмеження доступу до міжнародних ринків.
Персональні санкції	Замороження активів, візові обмеження для політиків, олігархів, пропагандистів.	США, Канада, ЄС, Велика Британія, Японія, Швейцарія, Австралія, Нова Зеландія.	Обмеження фінансових операцій для еліти, потенційний відтік капіталу.	Підриг підтримки режиму, посилення внутрішньої напруги.
Транспортні санкції	Закриття повітряного простору, обмеження морського та автомобільного сполучення.	ЄС, Канада, Велика Британія, США.	Ускладнення логістики, зростання транспортних витрат, обмеження туризму.	Зниження міжнародної мобільності, ускладнення дипломатичних контактів.
Технологічні санкції	Обмеження експорту високотехнологічної продукції та програмного забезпечення.	США, ЄС, Японія, Південна Корея, Швейцарія, Сінгапур.	Уповільнення технологічного розвитку, дефіцит комплектуючих.	Обмеження доступу до міжнародних технологічних стандартів, посилення цифрової ізоляції.

Джерело: систематизовано авторкою на основі даних [36-38]

Додаток П

Таблиця П 1 – Обсяги допомоги Україні з 24 січня 2022 року по 31 грудня
2024 року, млрд дол. США

Країна	Фінансові асигнування	Гуманітарні асигнування	Військові асигнування	Загальні асигнування
Австралія	0,00	0,17	0,92	1,09
Австрія	0,10	0,77	0,00	0,87
Бельгія	0,05	0,26	1,70	2,01
Болгарія	0,00	0,00	0,25	0,26
Канада	5,55	0,52	2,83	8,91
Хорватія	0,00	0,10	0,26	0,36
Кіпр	0,00	0,00	0,00	0,00
Чехія	0,00	0,06	1,34	1,40
Данія	0,13	0,41	8,12	8,66
Естонія	0,01	0,06	0,75	0,82
ЄС (Комісія та Рада)	49,90	2,76	0,00	52,66
Фінляндія	0,17	0,24	2,51	2,92
Франція	0,86	0,64	3,76	5,26
Німеччина	1,51	3,49	13,57	18,57
Греція	0,00	0,00	0,16	0,16
Угорщина	0,00	0,06	0,00	0,06
Ісландія	0,01	0,01	0,02	0,05
Ірландія	0,04	0,14	0,01	0,19
Італія	0,44	0,51	1,48	2,43
Японія	9,88	1,38	0,07	11,32
Латвія	0,05	0,02	0,54	0,61
Литва	0,06	0,17	0,98	1,20
Люксембург	0,00	0,10	0,18	0,29
Мальта	0,00	0,00	0,00	0,00
Нідерланди	0,77	0,82	6,30	7,89
Нова Зеландія	0,00	0,04	0,03	0,06
Норвегія	0,94	0,69	1,97	3,60
Польща	0,98	0,52	3,91	5,42
Португалія	0,00	0,00	0,24	0,25
Південна Корея	0,51	0,33	0,02	0,85
Румунія	0,00	0,13	1,07	1,20
Словаччина	0,01	0,01	0,74	0,76
Словенія	0,00	0,02	0,07	0,09
Іспанія	0,61	0,11	0,84	1,57
Швеція	0,37	0,40	5,04	5,82
Швейцарія	0,23	0,77	0,00	1,01
Туреччина	0,00	0,00	0,07	0,08
Велика Британія	4,13	0,97	10,83	15,93
США	50,13	3,68	69,00	122,81
Китай	0,00	0,00	0,00	0,00
Тайвань	0,00	0,04	0,00	0,04
Індія	0,00	0,00	0,00	0,00
Всього	127,46	20,40	139,61	287,47

Джерело: систематизовано авторкою на основі [39]

Додаток Р

Таблиця Р 1 – Основні ролі та дії міжнародних організацій та ключових економічних гравців у зв'язку з економічними наслідками війни в Україні

Організація/Гравець	Основна роль та дії у зв'язку з війною в Україні
Міжнародні організації	
Міжнародний валютний фонд (МВФ)	Надання фінансової допомоги Україні та сусіднім країнам, консультації з питань політики щодо подолання економічних наслідків (ціни на енергоносії, інфляція), нагляд за світовою економікою для виявлення та усунення потенційних ризиків.
Світовий банк	Надання допомоги розвитку та фінансової підтримки Україні та сусіднім країнам для вирішення гуманітарної кризи та потреб у відновленні, аналіз економічного впливу війни, сприяння мобілізації міжнародної підтримки.
Світова організація торгівлі (СОТ)	Моніторинг та усунення збоїв у світовій торгівлі (ланцюги постачання продовольства та енергоносіїв), платформа для обговорення торговельних проблем та пошуку спільних рішень.
Група Семи (G7)	Координація економічних санкцій проти Росії, обговорення стратегій пом'якшення впливу війни на енергетичні ринки та продовольчу безпеку.
Європейський Союз (ЄС)	Надання значної фінансової та гуманітарної допомоги Україні, запровадження власних санкцій проти Росії, зусилля щодо диверсифікації джерел енергії та зміцнення економічної стійкості.
Ключові економічні гравці	
Основні розвинені економіки	Вжиття фіскальної політики для підтримки вразливих верств населення, коригування монетарної політики для боротьби з інфляцією, зусилля щодо забезпечення альтернативних джерел енергії.
Центральні банки провідних економік	Ретельне стеження за фінансовою стабільністю та вжиття заходів для управління інфляцією, спричиненою збоями на сировинних ринках.
Великі транснаціональні корпорації	Коригування діяльності та ланцюгів постачання, вихід з Росії (деякі), забезпечення безперервності постачання основних товарів та послуг, прийняття інвестиційних рішень та формування моделей торгівлі.
Інституційні інвестори	Переоцінка ризиків та коригування інвестиційних портфелів у відповідь на зростання невизначеності, вплив на волатильність фінансових ринків та рух капіталу.

Джерело: систематизовано авторкою на основі [30-39]

Таблиця Р 1. – Прогноз довгострокових змін у глобальній економіці через війну в Україні

Сфера впливу	Довгострокові зміни	Основні наслідки
Глобалізація та торгівля	Деглобалізація, регіоналізація торгівлі, перенесення виробництва, зростання протекціонізму.	Зміцнення регіональних економічних блоків, зменшення залежності від глобальних ланцюгів постачання, зростання витрат на виробництво та торгівлю, потенційне уповільнення глобального економічного зростання.
Енергетика	Прискорення переходу до ВДЕ, диверсифікація енергопостачання, підвищення енергоефективності.	Зростання інвестицій у відновлювані джерела енергії, зміна географії енергетичних потоків, зменшення залежності від викопного палива (особливо російського), потенційне зниження цін на ВДЕ в довгостроковій перспективі.
Інфляція	Збереження інфляційного тиску через вищі ціни на сировину, зростання витрат на оборону, деглобалізацію.	Вища вартість життя, тиск на центральні банки щодо жорсткішої монетарної політики, потенційне уповільнення споживчого попиту та економічного зростання.
Геополітика	Посилення військових блоків, розкол на економічні блоки, зростання геополітичної невизначеності.	Збільшення військових витрат, фрагментація світової економіки на сфери впливу, стримування інвестицій та економічного зростання через нестабільність.
Технології	Стимулювання розвитку оборонних, енергетичних та кібертехнологій, можливе уповільнення загального поширення інновацій через невизначеність.	Поява нових технологічних рішень у стратегічно важливих секторах, потенційне гальмування глобальної технологічної співпраці та трансферу знань.
Країни, що розвиваються	Посилення негативного впливу через зростання цін, обмеження фінансування, уповільнення глобального зростання.	Погіршення продовольчої безпеки, збільшення боргового тягара, зниження темпів економічного розвитку, зростання соціальної напруги.
Світовий порядок	Можливий перерозподіл сил у світовій економіці, зміцнення ролі окремих країн або регіонів.	Зміна балансу економічного впливу, формування нових центрів сили, потенційні зміни в міжнародних інститутах та правилах.

Джерело: систематизовано авторкою на основі [35-45]